

Familiens stemme -
en undersøkelse om hva familier ønsker seg i krise

Jørgen Fredheim

Veileder: Svein E. Mork

Masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis

Kull: MGFAM09

Emnekode: MGFAM-C-FA3

Diakonhjemmet Høgskole Oslo

26.april 2013

21 668 ord

Sammendrag

Denne oppgaven er et kvalitativt studie basert på 3 intervjuer, med totalt 5 informanter. Felles for informantene er at de har barn som de bor sammen med. Det er intervjuet 2 par og en mor som bor alene med barn. Undersøkelsen befinner seg innenfor en barnevernkontekst.

I oppgaven har jeg forsøkt å finne svar på følgende hovedspørsmål: Hvilken hjelp ønsker familier i kriser? I tillegg til dette har jeg sett på hva som er viktig i møter mellom hjelper og familie, hvordan hjelperen skal kunne gi familien den hjelp de ønsker seg og om det er samsvar mellom ønskene til familien og det som tilbys av hjelp.

Grounded Theory er benyttet som forskningsdesign både ved innsamling og analyse av data. Etter analysen er det utledet tre kategorier. Disse tre kategoriene representerer hovedfunnene i oppgaven.

- Kriser gir familier økt sårbarhet
- Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper
- En åpen og ydmyk innstilling er ønskelig

Funnene er diskutert og sammenlignet med litteratur, teori og forskning omkring de samme temaene. Gjennomgående samsvarer funnene fra denne undersøkelse med funn i tilsvarende undersøkelser. Det er imidlertid flere avvik mellom disse funn og det jeg oppfatter er det eksisterende tilbudet som gis til disse familiene innenfor barnevernet i Norge i dag.

Forord

Bak denne masteroppgaven gjømmet det seg flere navn enn det som vises på forsiden. Jeg vil aller først og mest av alt takke de 3 familiene som stilte opp til intervju. Uten dere ville ikke dette prosjektet kunne hatt seg gjennomføre. Den iver og innlevelse som ble utvist, ble for meg et bevis på at jeg har interessert meg for et tema som er viktig å ta opp.

Veilederen min Svein Mork skal også ha en varm takk. Først hjalp du meg til å forstå omfanget av et prosjekt som dette og du har gitt meg mange oppmuntrende ord og støtte på veien. Dette har for meg vært svært betydningsfullt for å komme i mål med dette prosjektet. Jeg har opplevd at du har vært som en god kombinasjon av både "heia gjeng" og en mentor.

Jeg vil også takke alle venner og kollegaer som underveis har vist nysgjerrighet og som igjennom det har tvunget meg igjennom kontinuerlige refleksjoner omkring, og fokus på prosjektet. Det er først nå når jeg sitter med det ferdige produktet at jeg forstår hvor viktig denne nysgjerrigheten har vært for meg underveis. Jeg vil også takke arbeidsgiver som har lagt til rette for at jeg har kunnet gjennomføre dette.

Jeg vil også takke familien, Nina, Fredrikke og Francine, som har utvist stor tålmodighet igjennom hele prosessen. Dere for forstått at jeg har trengt "lommer" i hverdagen hvor jeg har kunnet trukket meg tilbake i dagevis og bare fokusert på dette. Jeg ser frem i mot til å komme tilbake på fulltid igjen.

Til sist vil jeg si noe om de refleksjoner jeg har hatt underveis i prosjektet. Jeg har ofte tenkt at det ligger en respekt i å spørre om hva folk ønsker seg. For meg selv har det blitt klart at om jeg skulle komme i en situasjon som dette prosjektet omhandler, ville det viktigste for meg vært å bli spurt: Hva vil dere ha, og hvordan vil dere ha det?

Livet er en liten dings

Du trenger ikke ta med deg noe
unntagen din kropp og ditt hode

Jeg kan ikke fatte og begripe
at jeg dro ned hit alene

Du trenger ikke ta med deg
fiskestang

Det står en rød og en
oransje i skapet

Du trenger ikke ta med deg noe

Livet er en liten dings

livet er en stor klump

Det er alt som jeg kan si
men har du noen gang hørt

Slike forløsende ord

slike forløsende ord

slike forløsende ord

Fra Delillos 1987. Livet er en liten dings.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	3
1.0 Innledning	7
1.1 <i>Introduksjon</i>	7
1.1.1 Oppbygning av innledende kapittel	7
1.1.2 Oppgavens øvrige deler	7
1.2 <i>Utgangspunkt for valg av tema</i>	8
1.2.1 Egen erfaring og bakgrunn	9
1.2.2 Forskningsspørsmål	9
1.3 <i>Egen forforståelse og teoretiske referanseramme</i>	10
1.3.1 Teoretisk referanseramme og eget vitenskapsteoretisk ståsted	10
1.3.2 Tilbudet til familier i kriser fra barnevernet i Norge	12
2.0 Forskningsdesign og metode	15
2.1 <i>Valg av metode</i>	15
2.2 <i>Grounded Theory: Beskrivelse av teorigrunnlag</i>	17
2.2.1 Kvalitet i GT forskning	19
2.2.2 Min GT prosess ved bruk av kvalitative intervjuer	20
2.2.3 Valg av informanter	21
2.2.4 Pilotintervju	22
2.2.5 Rekruttering av informanter i tråd med Theoretical sampling	23
2.2.6 Struktur og gjennomføring av intervjuene	24
2.3 <i>Etiske betraktninger</i>	24
2.4 <i>Koding av samlet materiale</i>	25
3.0 Analyse	27
3.1 <i>Arbeidsmetode – kategoriunderbygging</i>	27
3.2 <i>Kategoridannelse (skjematisk)</i>	28
3.3 <i>Kategoriunderbygging</i>	29
3.4 <i>Kategoriunderbygging kategori 1 "Kriser gir familier økt sårbarhet"</i>	30
3.4.1 Subkategori :1 Det som fører til krise	30
3.4.2 Subkategori 2 Hva skjer med oss i kriser	31
3.4.3 Subkategori 3 "Bilder" av barneverns klienter	32
3.4.4 Hovedkategori 1: Kriser gir familier økt sårbarhet	32
3.5 <i>Underbygging kategori 2: "Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper"</i>	34
3.5.1 Subkategori 4: Viktig i møter mellom familie og barnevern	34
3.5.2 Subkategori 5: Hva kan barnevernet gjøre / tilby	35
3.5.3 Subkategori 6: Bilder av barnevernet	36
3.5.4 Subkategori 7: Det som forsterker kriser	36
3.5.5 Hovedkategori 2: Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper	37
3.6 <i>Underbygging hovedkategori 3: En åpen og ydmyk innstilling er ønskelig</i>	38

3.6.1 Subkategori 8: Hva kan familien gjøre selv	38
3.6.2 Subkategori 9: Hvordan vil en selv forberede seg til møte	39
3.6.3 Hovedkategori 3: En åpen og ydmyk innstilling er ønskelig	40
4.0 Aktuell forskning og litteratur	42
4.1 Artikkel om brukernes deltakelse i utforming av hjelpetilbud	42
4.2 Aktuell forskning; hva mener brukere er god hjelp i krise?	43
4.3 Dagens barnevern og barnevernsarbeideren	44
4.6 Barnevernsarbeideren	45
5.0 Teorigrunnlag	46
5.1 Krisebegrepet	46
5.2 Strukturell familierapi – en samarbeidsorientert form for terapi	49
6.0 Diskusjon	51
6.1 Kategori 1 "Kriser gir familier økt sårbarhet"	51
6.2 Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper	55
6.3 En åpen, utfordrende innstilling er ønskelig	59
7.0 Avslutning	61
7.1 Selvrefleksjon	61
7.2 Oppsummering av funn	62
7.3 Hvilket bidrag kan dette prosjektet gi til fremtidig forskning?	63
Litteraturliste	65

Vedlegg 1: Samtykke erklæring

Vedlegg 2: Svar fra NSD med begrunnelse

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Eksempel på kodet tekst

1.0 Innledning

1.1 Introduksjon

I denne oppgaven har jeg satt fokus på hva familier i krise ønsker seg av hjelpeapparatet i en barnevernkontekst. For å belyse dette har jeg intervjuet 3 familier om temaet. De data jeg har fått i intervjuene har jeg analysert og diskutert opp i mot eksisterende tilbud og teorier om samme tema. Jeg har tatt utgangspunkt i rollen som saksbehandler i barneverntjenesten, men sett på denne rollen med mine øyne som familieterapeut. Under intervjuene har familiene fått presentert en situasjon som har potensial i seg i å lede til bruk av akutthjemlene i barnevernloven, og som for den familien det handler om trolig vil oppfattets som en situasjon en kunne beskrevet som kritisk.

1.1.1. Oppbygning av innledende kapittel

I innledningen av oppgaven vil jeg si noe om utgangspunktet for hvordan jeg har kommet frem til temaet for denne oppgaven. Jeg kommer også til å fortelle om min egen erfaring og bakgrunn, og synliggjør her også min forankring i den kontekst dette prosjektet mitt tar utgangspunkt i. Jeg vil deretter presentere forskningsspørsmål samt formålet med prosjektet. Jeg vil her også si noe om endringene som har skjedd fra jeg skrev prosjektbeskrivelsen.

Da jeg startet prosjektet hadde jeg allerede hypoteser og antakelser som en del forforståelsen som jeg vil gjøre rede for. Jeg vil også redegjøre for min teoretiske referanseramme, inkludert hvordan min referanseramme har fått utvikle seg. Jeg vil deretter si noe om hvor jeg har min forankring innenfor det familieterapeutiske landskapet. Etter dette vil jeg også si noe om hvilke andre teorier som preger meg, både før jeg startet prosjektet, og underveis i prosessen. Til sist i innledningen vil jeg si noe om hvordan tilbudet til familier i kriser ser ut i en barnevernkontekst i Norge i dag.

1.1.2 Oppgavens øvrige deler

Etter innledningen vil jeg redegjøre for Grounded Theory (GT) med Kathy Charmaz som hovedkilde (Charmaz 2006). Dette er metoden jeg har valgt å benytte meg av i forskningen. Jeg har valgt å disponere fremstillingen av prosjektet i tråd med denne teorien. Tanken bak

dette valget, er at den som leser prosjektbeskrivelsen vil kunne både få innsikt hvordan jeg konkret har arbeidet, samt få god innsikt i forskningsmetoden.

I forbindelsen med beskrivelsen av forskningsmetoden vil jeg også vise til teori om innhenting av data til forskning. Jeg vil deretter redegjøre for min GT prosess ved bruk av kvalitative intervjuer. Jeg vil presentere hvordan jeg har valgt mine informanter, samt hvordan de er rekruttert. Jeg vil også si noe om hvordan intervjuer skal gjøres i henhold til teori, og hvordan jeg har foretatt mine intervjuer. Jeg kommer også med noe etiske betraktninger rundt prosjektet.

Jeg komme til å redegjøre for hvordan jeg har ivaretatt ”theoretical sampling” som er et sentralt begrep i GT (Charmaz 2006). Etter dette vil jeg presentere hvordan jeg har kodet det samlede materialet. Jeg vil si noe om hvordan jeg har brukt analysemetoden, og vise hvordan kategoriene mine springer frem fra materialet. Jeg vil så gjøre en utdyping av forhold rundt kategoriene som har kommet frem i materialet. Dette vil jeg gjøre både skjematisk, og ved å vise direkte tilbake til materialet mitt.

Etter dette har jeg funnet frem til det jeg mener er relevant teori knyttet til de kategorier som er konstruert ut av materialet. Så vil jeg diskutere materialet mitt opp i mot denne relevante teorien, før jeg oppsummerer og avslutter.

1.2 Utgangspunkt for valg av tema

Dette temaet ble jeg nysgjerrig på for 5-6 år siden da jeg deltok på et seminar hvor, Barne-ungdoms og familie etaten (Bufetat), skulle utvide sitt tilbud til familier som befant seg i disse krisesituasjonene. Tilbudet ble etablert, og jeg fikk jobb der som terapeut. Allerede under seminaret ble jeg nysgjerrig på om dette tilbudet var noen som familiene hadde ønsket seg, eller om dette var noe saksbehandlere i kommunene, eller noen i forvaltningen hadde kommet på. Svarene jeg fikk på dette har aldri beroliget meg rundt tanken om at dette er et ønske som har kommet i fra de familier som skal motta denne hjelpen. De vage svar jeg har fått på spørsmålene mine er at dette kom i stand først og fremst fordi for mange barn og ungdommer ble akutt plassert, og dette var både kostbart rent økonomisk, og det var kostbart for de barna som unødvendig måtte utsettes for opphold i akuttinstitusjon eller i beredskapshjem på ubestemt tid. Dette har ledet meg til å gjøre en undersøkelse på hvilken hjelp en familie kan

ønske seg dersom skulle oppleve å komme i kontakt med barnevernet og oppleve kriser i familien sin.

1.2.1 Egen erfaring og bakgrunn

I løpet av årene som har gått siden jeg var ferdig med min grunnutdanning som vernepleier, har jeg arbeidet med mennesker som har vært i kriser i en eller annen form. Først fikk jeg erfaring som miljøterapeut på Ila fengsel og forvaringsanstalt, og møtte personer som hadde var idømt forvaringsdommer. Senere jobbet jeg på en barneverninstitusjon for ungdom som ble akutt plassert etter lov om barneverntjenester. De siste 5 årene har jeg jobbet med familier som har befunnet seg i kriser, hvor barneverntjenestene tenker seg at en akutt plassering på institusjon for barnet er forestående dersom familien ikke får hjelp umiddelbart.

Jeg har igjennom hele denne perioden vært opptatt av hvilken hjelp som gis til mennesker i kriser, og ikke minst hvilken hjelp som virker, og hvilken hjelp de berørte selv kjenner passer til den situasjonen de befinner seg i. I fagmiljøene rundt meg har det også vært snakket mye om kriser, og det har vært en bred enighet om at ordet krise er noe som både kan og skal brukes der hvor fagpersoner og mennesker som er i kontakt med fagpersonene er enige om at det kan passe. En definisjon av krise begrepet vil bli presentert i teoridelen.

En fellesnevner for min arbeidserfaring som sosialarbeider, er at det av og til er andre en de som skal motta hjelp, som definerer at de trenger hjelp. Dette kan få konsekvenser, som må tas hensyn til i arbeidet som fagperson . For å gi et kort eksempel på dette. Det kan være at en familie blir fortalt at barneverntjenesten er så bekymret at de må iverksette tiltak for å gi hjelp til barnet og familien. Det er ikke alltid nødvendigvis familien selv som har bedt om denne hjelpen. Dette kan gi ulike utslag som stress, usikkerhet, utydelige grenser mellom frivillighet og tvang. Dette har gitt flere utfordringer for meg som utelukkende har vært i en kontekst hvor formålet utelukkende har vært å yte bistand eller gi hjelp. Jeg har hele tiden vært fokusert på en tydelighet knyttet til arbeidet mitt, både etisk, juridisk og teoretisk.

1.2.2 Forskningsspørsmål

Jeg har formulert både forskningsspørsmål og underspørsmål knyttet til temaet for undersøkelsen. Undersøkelsens formål fremgår av disse spørsmål. Som jeg nevnte

innledningsvis har jeg min erfaring i fra å gi hjelp til familier i kriser. Hovedspørsmålet for prosjektet mitt har blitt:

- Hvilken hjelp ønsker familier i kriser?

For å gi undersøkelsen mer presisjon har jeg også formulert noen underspørsmål:

- Hva er viktig i møter mellom hjelper og familie?
- Hvordan skal hjelperen kunne gi familien den hjelp de ønsker seg?
- Er det samsvar mellom ønskene til familien og det som tilbys av hjelp?

1.3 Egen forforståelse og teoretiske referanseramme

Undersøkelsen vil presentere ulike perspektiv på hjelp til familier i kriser. Jeg finner det derfor nødvendig å si noe om mitt eget ståsted, som jeg mener er sentralt i dette prosjektet. Under tiden jeg har gjort dette prosjektet har jeg beveget meg innenfor konteksten for temaet mitt.

1.3.1 Teoretisk referanseramme og eget vitenskapsteoretisk ståsted

Jeg har befunnet meg i en kontekst med navn ”helse og sosialarbeider” i cirka 15 år. De første 10 årene av denne praksisen var influert av teorier som tilhørte det naturvitenskaplige paradigme, men både utviklingspsykologiske teorier og sosiallæringsteori lå som grunnlag for hvordan jeg forstod og utøvde mitt fag. Det naturvitenskaplige paradigme kan forklares med at hendelser ses på som lovmessige sammenhenger (Hårtveit og Jensen 2004).

Utviklingspsykologien forstår menneskers utvikling på et biologisk, sosialt og kulturelt perspektiv. En av målsetningene innenfor utviklingspsykologien er å forklare endringer i atferd og egenskaper hos en person til dens alder (Bunkholdt 2000). Sosiallæringsteori er en psykologisk tilnærming som legger vekt på kognitiv læring og kognitive prosesser når en skal forstå individets tilpasning og interaksjon med sine sosiale omgivelser (Ogden 2009).

Senere, da jeg byttet arbeidssted og deretter utdannet meg til familieterapeut fikk jeg kjennskap til teorier som hadde et mer post – strukturelt vitenskapssyn. Et post – strukturelt vitenskapssyn har som ideal å se på det rasjonelle mennesket og ha troen på objektivviten og språkets nøytralitet. Mennesket skal ikke isoleres og forklares for seg selv, men heller ses i sammenheng med sine relasjoner og forståelse av sine omgivelser (Øfsti 2010). Begrepene

konstruktivism og sosial- konstruksjonisme ble mer en del av meg. Det er et skille mellom disse begrepene, samtidig som de gir utfyllende mening til den retning jeg befinner meg innenfor. Konstruktivism kan forklares som den meningsproduksjonen mennesket kontinuerlig gjør gjennom refleksjoner over opplevelser. Kunnskap kan dermed ikke forstås som resultatet av lineære prosesser; der hvor all virkning har en årsak. (Hårtveit og Jensen 2004). Sosial-konstruksjonisme legger særlig vekt på kunnskap som sosialt konstruert gjennom mennesker i samhandling, mens begge retninger understreker at enhver forsker er en subjektiv medskaper av kunnskapsdannelse.

Hårtveit og Jensen skriver:

Det bildet en forsker for eksempel gir av samfunnet er ikke et objektivt bilde, men snarere en konstruksjon forskeren har laget med utgangspunkt i seg selv, og i hva hans miljø kan akseptere. Man avviser muligheten for å gjengi virkeligheten eller beskrive den slik den er i seg selv. Virkeligheten konstrueres av observatøren” (Hårtveit og Jensen 2004: 54)

Denne oppgaven befinner seg innenfor sosial - konstruksjonismen. Dette er viktig for meg å presisere siden begrepet fokuserer på kunnskapsproduksjon som relasjonelt skapt. Det hele skjer i en samhandling mellom oss og de vi kommuniserer med. Dette medfører at egne og andres konstruksjoner er i stadig utvikling. Dette synet har stor innvirkning på hva en tenker om forskning. I mitt forskningsprosjekt har jeg stor påvirkning på hele prosjektet. Jeg gjør stadige valg og valgene jeg gjør påvirker prosjektet. Det skjer samhandling mellom meg og de jeg intervjuer, og mellom meg og teksten jeg skal analysere. Jeg vil si at data blir produsert og at jeg finner elementer i materialet mitt, snarere enn at jeg går ut og samler inn funn.

Gjennom de siste 5-6 år har mitt arbeid vært inspirert og av, og stadig dypere forankret seg i den systemiske tradisjon. Jeg har vært opptatt av både involvering av systemet, språkets, og ordenes betydning i behandlingen av det noen sier er "tilstander". Gjennom forankringen innenfor det systemiske har bruken av ord blitt både mer viktig og mindre viktig for meg. For meg personlig spiller ikke de ordene eller beskrivelsene som blir gitt noen rolle, men meningen til de jeg møter er viktig. Jeg har derfor i møter mellom mennesker brukt mye tid på å avklare ord og begreper de bruker, og særlig fokusert på hva disse ordene betyr for dem.

Selv er jeg i møter med andre inspirert av mange. Jeg vil nevne Tom Andersen, og hans samarbeidsorienterte og språkssystemiske terapi (Anderson og Jensen 2008). Jeg er også tydelig inspirert av Salvador Minuchin, og jeg vil legge til at det for meg gir det god mening i å hente grunntankene fra Minuchin, samtidig som jeg inspireres av språkssystemisk og samarbeidsorientert terapi. Fra Minuchin har jeg tatt med meg min forforståelse og bilde av hvordan et familiesystem er bygd opp. Det skal være rom for mange varianter, men jeg mener også det ligger mye å hente i og bygge opp autoritet og myndighet hos de personer som trenger det i rollen sin i samspill med andre. Minuchin har i familierapien fått sin egen gren eller retning kalt Strukturell familierapi (Jensen 2009). Andre egenskaper, som god omsorg og trygghet, mener jeg også er viktig å ha med seg i sin forforståelse. Jeg vil nevne at jeg i studieoppholdet under utdanningen på Diakonhjemmet fikk reise og møte Minuchin. Møtet med han gikk over 2 dager, men jeg fikk i tillegg også delta i praksisen til en av terapeutene som er tilknyttet instituttet til Minuchin i New York. Her fikk jeg være med i flere møter mellom terapeut og familier, og hadde mange samtaler med terapeuten mellom sesjonene. Det hun var opptatt av, og som Minuchin også vektla i stor grad, var viktigheten av bevegelsene i rommet og takten mellom alle i rommet. Dette besøket inspirerte meg i stor grad, og det vil være korrekt av meg å si at det også inspirerte meg til å gå videre med Masterstudiet i familierapi og systemisk praksis. Jeg mener at i samsvar med den systemiske tradisjon kan jeg skape min forståelse og er fri til å definere det jeg oppfatter på min måte.

Til sist vil jeg nevne at jeg også personlig er berørt av forandringer innenfor barnevernet i tiden jeg har jobbet med dette prosjektet. Tiltaket jeg har vært en del av, og som ble opprettet for 5 år siden for å gi hjelp til familier i kriser er nå langt ned. Årsaken til nedleggelsen er at dette området ses på som en kommunal og ikke lenger en statlig oppgave. Denne jeg mener det er viktig å nevne denne endringen innen for tilbudet i barnevernet, og endringen for meg. Som alt annet jeg opplever, så har også dette påvirket meg igjennom prosjektet og hvordan jeg har konstruert dette prosjektet.

1.3.2 Tilbudet til familier i kriser fra barnevernet i Norge

Mitt utgangspunkt i denne oppgaven er familier som har behov for hjelp etter Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 17. juli 1992 nr. 100, og først og fremst de familier hvor barneverntjenesten vurderer at bruk av akutthjemlene; § 4-6 *Midlertidige vedtak i akutt situasjoner* og § 4-24 *Plassering og tilbakehold i institusjon uten eget samtykke*.

Barnevernloven er ikke er noen typisk rettighetslov (Kjønstad, Bernt, Kjellebold, & Hove 2000). De ansatte i barneverntjenesten definerer, gjennom undersøkelsene av saker som er blitt meldt til dem, om et barn eller en ungdom har rett til et barneverntiltak. Ingen barn har i utgangspunktet rett til barneverntjenester – slik de for eksempel kan ha rett til sykehusinnleggelse/ legetilsyn gjennom Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) av 1. jan 2001.

Når de overnevnte lovparagrafer vurderes benyttet, har også barneverntjenesten plikt til gjennom barnevernloven å vurdere om annen hjelp enn flytting er til det beste for barnet (Oppedal 2008). Barnevernstjenesten har for eksempel ulike foreldrestøtte programmer de kan benytte seg av, som Parent Management Training-Oregon (PMTO) og Multisystemisk behandling (MST). I de fleste av landets kommuner er dette i dag tiltak det må søkes om til det statlige barnevernet, Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Etter at søknaden er sendt får familiene møte en representant fra de ulike tiltakene for en vurdering av om de er i målgruppen, og familien kan vurdere om dette kan være det rette. Bufetat kan gi kommunen tilsagn til bruk av disse tiltakene når det er ledig kapasitet. Begge disse to programmene har klare målgrupper og definerte behandlingsforløp. Dette er programmer med lisens. Barneverntjenestene står fritt til å bruke disse eller andre former for hjelpetiltak. I forarbeidene til loven er det ingen uttømmende liste over hjelpetiltak, men det er nevnt at det oppfordret til å vise kreativitet og fleksibilitet når det gjelder å opprette hjelpetiltak for den enkelte familie (Oppedal 2008).

Dette prosjektet har ikke til hensikt å gi noen fullstendig beskrivelse av barnevernet i Norge i dag. Feltet er gjenstand for endring og det er varslet at barnevernloven skal endres i løpet av 2013. For meg kan det synes som om det statlige barnevernet, Bufetat, skal bli en mer spesialisert tjeneste, og bare tilby tjenester som er evidensbare, altså; tjenester det er forsket på, og hvor forskingsresultatene viser at de har god effekt innenfor sin målgruppe (Jensen 2009). Jeg har vært nær denne utviklingen, også personlig, da tilbudet til familier i kriser som jeg har arbeidet i, overraskende for meg, ble endret på en måte som ligner avvikling i januar måned 2013. Tilbudet ble opprettet for snart 5 år siden med den hensikt å tilby bistand til familier som var nært opptil iverksettelse av akutthjemlene i barnevernloven. Tiltaket var innrettet slik at det var familienes behov for hjelp som bestemte hvordan tilbudet skulle gis.

Tilbudet ble avviklet med den begrunnelse at dette er en oppgave andre enn Bufetat skal ivareta fremover.

2.0 Forskningsdesign og metode

Grounded Theory (GT) er benyttet som forskningsdesign i prosjektet. Jeg vil under dette kapitlet redegjøre for valg av metode, og hvordan jeg forstår GT. Jeg vil også beskrive prosessen rundt gjennomføring av de kvalitative intervjuene og redegjøre for de valg jeg har gjort underveis. Mine betraktninger rundt fremgangsmåten, bearbeiding av data og etiske vurderinger vil også bli beskrevet.

2.1 Valg av metode

Med min sosialkonstruksjonistiske forankring var det vesentlig for meg å velge en metode som åpner for å innlemme forskerens subjektive valg og vurderinger i fremstilling av materialet. Jeg ser på hjelp til familier i krise som et overskyggende tema i prosjektet mitt. Når jeg så muligheten i en metode som kunne bistå meg i både å avgrense og strukturere prosessen, samt gi den fremdrift falt valget mitt på GT.

I gjennom studiet mitt på Diakonhjemmet høgskole har jeg blitt introdusert for flere sosialkonstruksjonistiske metoder som er egnet når det gjelder forskning i feltet systemiskpraksis. Kombinasjonen av min nærhet til empirien og GT stod frem for meg som en styrke under forskningsprosjektet. Forskning skal være mer enn, og noe annet enn en gjenfortelling (Poulsgaard 2012). Det er mer å lære ved å hente frem alternative formuleringer og konstruksjoner enn ved at vi holder oss til hverdagsforståelser. Det er heller ikke nok å bare gjengi stemmene til informanter. Jeg som forsker skal ta på meg ansvaret for en tolkning og sammenstilling av det som høres, observeres og leses.

I GT skal det foretas kvalitative intervjuer. Formålet er å finne frem til utvidet kunnskap gjennom intervjuet. Jeg som forsker har mulighet til å forfølge og utforske meningsytringer, og jeg som psykoterapeut har i denne forbindelse trening i å forfølge disse meningene. Samtidig kan etiske dilemma oppstå fordi forskingsintervjuet forutsetter en kontekstuell ramme, hvor jeg som psykoterapeut ikke har mandat til å intervensere terapeutisk, men jeg må holde fast i rollen som forsker i søken etter kunnskap. Det utelukkes ikke at et forskingsintervju kan ha terapeutisk effekt. Grenseoppgangen mellom et forskingsintervju og

et terapeutisk intervju kan være flytende (Thagaard 2011). Refleksjoner knyttet til etiske vurderinger som er gjort i studien vil utdypes i avsnittet 2.3 Etske betraktninger.

I beskrivelser av GT trekkes det frem at metoden er egnet i studier hvor det teoretisk kunnskap om et tema, eller når man ønsker å utvide feltet gjennom å velge andre vinklinger (Thagaard 2011). For mitt prosjekt mener jeg det har passet særlig godt for å vise andre vinklinger til tema, og for så vidt også for å danne grunnlag for nye teorier om et tema sett i fra andre ståsteder enn tidligere.

Gjennom sin detaljerte beskrivelse har Kathy Charmaz i "*Constructing Grounded Theory. A practical Guide Throgh Qualitative Analysis*" (Charmaz 2006), utformet en brukervennlig guide for praktisk gjennomføring av et forskingsprosjekt. Jeg oppfatter analyseprosedyrene i GT som omstendelige gjennom kontinuerlig vurdering og sammenligning av datamaterialet. Bruken av guiden til Charmaz gir meg også hjelp til å gi en god redegjørelse for framgangsmåten i prosjektet mitt.

Flere metodiske tilnærminger var mulige for meg å velge under oppstarten av prosjektet. Jeg hadde tanker om å benytte enten Interpretive Phenomenological Analysis (IPA) eller Fokusgrupper etter hvert som tema for oppgaven materialiserte seg. IPA var jeg mest nysgjerrig på, fordi denne tilnærmingen ble forelest om på et tidlig tidspunkt i studiet, og jeg forstod at det var en mye brukt metode innen sosialt arbeid. Jeg så på det tidspunktet at metoden kunne ivareta noe av grundigheten og detaljene som skal frem i materialet (Grønmo 2007). Jeg forstod senere at IPA ikke var like grundig som GT, og at måten å jobbe på i GT var mer strukturert og passet bedre. Fokusgrupper ble også vurdert. Jeg vurderte å samle flere familier og styre de igjennom de temaer jeg ville finne relevant for prosjektet mitt.

Innledningsvis tenkte jeg at jeg ville like formen i selve intervjuet, og at det ville passe meg bra, men jeg hadde allerede da "forelsket" meg i grundigheten jeg ville oppnå gjennom GT. Jeg fikk noen antakelser om at jeg ville risikere å miste mye dersom jeg valgte fokusgrupper, og jeg tenkte at selve intervjuene også ville bli for preget av den nærhet jeg har til empirien (Grønmo 2007).

Jeg hadde på et tidlig tidspunkt en tanke om å se på muligheten for å beskrive ny teori eller gi tanker til ny teori innenfor feltet, med den vinklingen jeg har valgt på prosjektet. Jeg ønsket

også at det som måtte komme ut av analysen, både skulle kunne brukes om feltet, og i feltet jeg befinner meg i. Med andre ord at det både skulle være som et innlegg til debatt, samt som praktiske retningslinjer i det daglige for personer som jobber innenfor denne kontekst. I tråd med GT visste jeg ikke hva som ville komme ut av prosjektet, men jeg hadde tanker om dette i oppstarten av prosjektet.

2.2 Grounded Theory: Beskrivelse av teorigrunnlag

Grounded Theory ble utviklet i perioden 1920 – 1967 ved Chicago School of Sociology. Metoden ble ansett som en motvekt til den biologiske og kvantitative måten å se verden på (Glaser og Strauss 1965). Sosiologisk forskning var på den tiden dominert av funksjonalistisk teori hvor individet ofte ble redusert til et sett av strukturer, funksjoner og mekanismer for å holde samfunnet ordnet, statisk og konvensjonelt (Hallberg 2002). Som en kontrast til dette synet ble symbolsk interaksjonisme utviklet, hvor samfunnet blir sett på som en dynamisk prosess av kontinuerlig aktiviteter med varierte og gjensidige interaksjoner mellom mennesker og deres omgivelser. Mening blir etablert gjennom interaksjon med andre, men hvordan man så oppfatter og redefinerer virkeligheten er avhengig av med hvem, hva og hvordan man er interaktiv. Dette beskrives som kjernen i symbolsk interaksjonisme, som er den tradisjonen GT bygger sin forståelse på (Hallberg 2002). En annen årsak til utviklingen av GT var at Glaser og Strauss så behovet for en mer empirinær metode. De ønsket å se hva som kom til uttrykk hvis de lot empirien lede forskeren mot teoriutvikling i motsetning til hypotesedannelse for så å prøve disse opp mot empiri (Alvesson og Skoldberg 2007). Med de innsamlede data kan GT brukes til å utvikle nye teorier eller modeller. Teorien er altså forankret (grounded) i data (Alvesson og Skoldberg 2007). Tanken er at ny kunnskap kan tjene til å forstå andre lignende tilfeller, og med det bidra til å overføre kunnskap (Charmaz 2006). Strategiene for å oppnå dette målet er at forskningen er strukturert for å oppdage sosiale og psykososiale prosesser. Datainnsamling og dataanalyse foregår samtidig, både prosessen og produktet kommer fra data. I GT bruker man ikke nødvendigvis den samme intervjuguiden i flere intervju, og en bestemmer seg heller ikke for hvor mange informanter en skal intervju på forhånd. Det første intervjuet får første runde med koding, og dette danner grunnlaget for neste informant, man har da mulighet til å endre intervjuguide. Stikkordet er variasjon. Ikke variasjon for variasjonens skyld, men å få det Charmaz kaller for metning i materialet. Denne prosessen der en lar første intervju styre neste kalles *”Theoretical*

sampling” i GT (Charmaz 2006). Videre innebærer *”Theoretical sampling*” at man søker nye data som kan utfordre de teoretiske ideene en får i tidlig analyse, eller koding.

Koding er et sentralt begrep i GT. Det kodes på ulike nivåer og hvert nivå har sitt navn.

Charmas sier:

”.. Coding means categorizing segments of data with a short name that simultaneously summarizes and accounts for each piece of data. Your codes show how you select, separate and sort data to begin an analytic accounting of them.” (Charmaz 2006:43)

Charmaz opererer med detaljert koding (initial coding), fokusert koding (focused coding), kryss koding (axial coding) og teoretisk koding (theroetical coding) (Olsson og Sørensen 2003). I et større prosjekt, hvor hensikten er å utvikle ny teori, eller en ny forståelse, er det nødvendig, i følge Charmaz, å benytte alle nivåer av kodingsprosessen. I et mindre prosjekt, som et masterprosjekt, kan det holde å begrense seg til detaljert og fokusert koding (Charmaz 2006). Detaljert koding skal være en umiddelbar og kort definering av handlinger og opplevelser i hvert ord eller hver linje. Charmaz sier det er viktig å holdet seg til verbene, handlingene, og stille seg spørsmål som *”hva skjer her?”*. Detaljert koding skal helst bruke informantens språk. Gjennom dette kodingsnivået vil en raskt avdekke om det er mangler i datamaterialet som kan forfølges videre (Charmaz 2006).

I den fokuserte kodingen beveger en seg mer fra et deskriptivt nivå til et teoretisk nivå.

Kodene er mer rettleidende, selektive og konseptuelle eller begrepsmessige (Charmaz 2006).

Videre i GT beveger en seg mot å krysskode. Denne kodingen sorterer, sammenfaller og organiserer store mengder data ved å samle dem på nytt. En kan her besvare spørsmål om hvor, når, hvorfor, hvem, hvordan (Charmaz 2006).

Analysen er en kontinuerlig sammenligning av rådata, og framkomne kategorier som gradvis leder fram til et mer abstrakt nivå (Charmaz 2006). Memoskriving, som er en spesiell nedtegning av det skrevne ord, foregår gjennom hele prosessen og er et nødvendig bindeledd mellom koding og ferdig analyse (Charmaz 2006).

Metning er et sentralt begrep innenfor Grounded Theory. I dette ligger at datainnsamlingen skal foregå til det ikke kommer mer ny informasjon. Metning er ikke nødvendigvis det samme som gjentakelser av den samme hendelsen eller historien, men at det ikke kommer ny kunnskap for å forstå kategoriene (Charmaz 2006).

Grounded Theory har gjennom årene utviklet seg etter opprinnelsen til Glaser og Strauss. Opprinnelsen kalles i dag klassisk GT. Strauss i samarbeid med Corbin, kom senere med en ny utgave, Modifisert GT, som handlet mer om sosiale prosesser (Alvesson og Skøldberg 2007). Den inneholdt også et kodningsparadigme for å lette systematiseringen i analyseprosessen. Mange mener at dette kodningsparadigme styrer forskeren så han ikke blir så åpen som han bør være til sitt datamateriale. Glaser mener at analysen blir mer beskrivende enn analyserende i modifisert GT (Hallberg, 2002).

Begge disse metodene er preget av den positivistiske tenkningen når det gjelder forskerens rolle om å være nøytral og troen på at det finnes en objektiv verden der ute, den klassiske mer enn den modifiserte. Charmaz mener at forskeren alltid vil påvirke og være en del av forskningen og at det finnes flere virkeligheter. Hun utformet en tredje versjon, Konstruktivistisk GT hvor hun framhever at den oppdagede virkelighet er et produkt eller en konstruksjon av interaksjon mellom data og forskeren (Hallberg, 2002).

Disse tre versjonene av GT har et felles fundament som dreier seg om å være åpen til det innsamlede materiale, kode del for del, finne overordnede kategorier og en kjernekategori som beskriver hva det hele handler om (Hallberg, 2002).

2.2.1 Kvalitet i GT forskning

I kvantitativ forskning er begrepene reliabilitet og validitet ord som skal kunne beskrive forskningens kvalitet. Gjennom disse begrepene skal en kunne ivareta presisjon når det gjelder samsvar mellom de data som er samlet inn, og det som undersøkes. I tillegg skal gjennomføringen av prosjektet være i henhold til standarder som gjør det mulig å etterprøve forskningen (Thagaard 2009). Jeg oppfatter disse begrepene som positivistiske i form av at de forsøker å skape kjensgjerninger eller fakta. Jeg mener derfor at mer hverdagslige begreper som pålitelighet og gyldighet passer bedre for meg med et sosialkonstruksjonistisk ståsted.

I kvalitativ forskning er det ikke mulig å gjenta prosessen fullstendig, da fenomenene som undersøkes er utsatt for forskerens subjektive fortolkning. Kvaliteten er derfor knyttet opp i mot forskerens evne til å redegjøre for egne tolkninger, vurderinger, valg og prosedyre. I dette prosjektet har jeg derfor valgt å holde meg til Charmaz sin guide for å etterstrebe gjennomsiktighet i fremstillingen av prosjektet. Gjennomsiktighet handler her om at det skal være mulig for leseren å følge prosessen steg for steg fra kategoridannelse tilbake til selve datainnsamlingen (Corbin og Strauss 1998). Mine tolkninger, vurderinger og de valg jeg har gjort er beskrevet slik at leseren selv kan bedømme om undersøkelsen virker redelig, og resultatet er rimelig og troverdig.

Gjennom bearbeiding av data og fremstilling av analyse har jeg hatt fokus på prinsippet om falsifiserbarhet (Popper 2007), som forklares som å systematisk kritisk reflektere rundt egne tolkninger i analysen. Begrepet er sentral i Karl Popper filosofi og kan ikke overses i forskningsprosjekter (Hauge og Holgernes 2005). Ved å holde dette fokus har det vært mulig for meg som forsker å inneha en viss meta-posisjon, og gjøre kritiske vurderinger av egne tolkninger (Hauge og Holgernes 2005). Slik jeg forstår både GT og falsifiserbarhet er dette to begreper som er nært knyttet sammen.

2.2.2 Min GT prosess ved bruk av kvalitative intervjuer

Det jeg har vært opptatt av, er å finne ut av hva familier er opptatt av i krisesituasjoner i en barnevernkontekst. Intervjuene jeg har foretatt har vært mitt datamateriale. Målet mitt var å få tak i frie betraktninger rundt hva slags hjelp de kan tenke seg når de setter seg inn i en, på forhånd, konstruert situasjon. Jeg har sett det som mitt mål å gi familiene mulighet til å ”gå inn i” en situasjon og åpne opp for refleksjoner og ideer. I de neste avsnittene vil jeg gjøre rede for min prosess og de vurderinger jeg har foretatt.

Valget mitt hadde falt på GT som metode, og jeg var svært opptatt av å møte mine informanter med et åpent sinn, selv om jeg vil ha med meg mine forutinntatte holdninger (Charmaz 2006). Det samme gjelder for temaet jeg skal studere. Jeg er som tidligere nevnt utdannet familierapeut og har praksis erfaring fra feltet. Det er vesentlig for meg med en kontinuerlig oppmerksomhet knyttet til egne holdninger til det som studeres. En av forhåndsreglene jeg har tatt, er at intervjuene har blitt gjennomført etter en semistrukturert intervjuguide. Et semistrukturert intervju er den vanligste formen for intervju i et kvalitativt

forskningsprosjekt (Thagaard 2009). ”Semi” referer her til halvveis eller delvis. Denne type intervjuer kan forklares som en samtale mellom forskeren og den en skal intervjuer, der gangen i samtalen er styrt av forskeren. På forhånd har forskeren lagd en intervjuguide som er en plan for hvilke temaer en skal snakke om (Thagaard 2009).

Jeg har møtt familiene med en nysgjerrig holdning, og vært opptatt av og ikke å gi svar til uklarheter, men heller bidratt til refleksjon hos familien. En bevisst holdning i intervjuene har vært å ikke selv reflektere, men åpne for familiens refleksjon.

2.2.3 Valg av informanter

I GT skal valg av informanter velges ut i tråd med prinsippet i *Theoretivcal Samplig*; altså ny dataproduksjon skal utvikle materialet i retning av variasjon, og samtidig ha forankring i de utviklede kodene basert på analyse av hvert enkelt intervju (Charmaz 2006). I prinsippet skal jeg som forsker ikke kjenne til hvilke informanter som skal velges, for at de skal kunne bidra med relevant og utdypende informasjon.

På forhånd hadde jeg definert prosjektet innenfor en bestemt kontekst, nemlig barnevern, og familier i krise. Det strategiske utvalget til denne studien kan gjøres på ulike måter. En av tankene i starten var å intervjuer familier som hadde vært i situasjoner som studien beskriver. I planleggingsfasen ble dette vurdert, men etter å ha analysert både tilgangen til disse informantene og verdien av å bruke de, valgte jeg informanter på en annen måte. Det ble vurdert at det ville by på etiske utfordringer å skulle intervjuer familier som allerede var eller hadde vært i kontakt med barnevernet. Inkludert i vurderingen lå også en tanke om at erfaringer fra eget liv ikke nødvendigvis bidrar til å åpne opp for en bredere refleksjon omkring temaet i studien. Det ble drøftet med veileder at allerede erfarte hendelser og tilbud vil kunne begrense, snarere enn å utvide, for refleksjoner omkring temaet. Dette oppfatter jeg også er i tråd med grunntankene i GT.

Det ble derfor, i overensstemmelse med veileder, bestemt at å finne utvalg utenfor barnevernfeltet kunne være vel så nyttig, som å finne et utvalg som har noen enkeltstående erfaringer. Kriteriene for utvelgelse ble derfor at det skulle være familier som hadde barn eller ungdommer, og som ville være i stand til å sette seg inn i en kontekst hvor aktuelle problemer kunne oppstå. Tanken var at disse familiene i utgangspunktet skulle ha ”blanke ark” med

tanke på erfaringer med barnevern, og derfor kunne la seg lede inn i refleksjoner omkring temaet.

2.2.4 Intervju

I et intervju blir kunnskap til mellom meg som intervjuer (inter) og synspunktene (view) til intervjupersonen (Kvale 2006). Et forskningsintervju skal ha en bestemt struktur og hensikt. Det går dypere enn en vanlig meningsutveksling (Kvale 2006). Hensikten med et slikt intervju er å få del i andre menneskes erfaringer, tanker, refleksjoner og følelser.(Thagaard 2011).

Intervjuene skal planlegges både praktisk og mentalt. Den praktiske delen består i å skaffe lokale, båndspiller, samt å lage en intervjuguide. Den mentale delen består i at intervjuer forbereder seg ved å lese og tenke gjennom hvordan intervjuet bør foregå, hvilken rolle intervjuer ønsker å ha, og hvordan det best kan skapes en god atmosfære (Thagaard 2011). De intervjuene jeg foretok, foregikk hjemme hos de familiene som hadde takket ja til å la seg intervju. Jeg tok opp intervjuene på en digitalopptaker.

I følge Thagaard bør jeg som intervjuer ha kunnskap om de temaene som tas opp i intervjuet. Jeg bør også kunne noe om intervjuteknikk og om sosiale relasjoner (Larsen 2007) fordi jeg er selve arbeidsverktøyet under intervjuet. Jeg må på forhånd tenke på hva som er mine sterke og svake sider i en intervjusituasjon (Thagaard 2011).

Både jeg som intervjuer og de familier som skal intervjues har innflytelse på hvordan intervjuet forløper, men det er ingen gjensidig interaksjon. Familiene bestemmer selv hva de ønsker å fortelle, og jeg holder styring på spørsmålene. Kvale (Brinkmann og Kvale 2009) beskriver denne type intervju som ensidig fortrolighet, og han legger vekt på at jeg må skape en atmosfære hvor familiene føler seg trygge nok til å snakke fritt om sine egne opplevelser og følelser.

2.2.4 Pilotintervju

Jeg ville teste intervjuguiden min før jeg gjorde virkelige intervjuer. Jeg hadde lagt meg en semistrukturert intervjuguide med en "Case historie". Jeg foretok et såkalt pilotintervju, eller

prøveintervju, med en kollega. Jeg leste casen, og kontrollerte om den virket troverdig. Videre styrte jeg samtalen slik at den holdt seg til de forhåndsformulerte spørsmålene. Jeg var oppmerksom på at dette intervjuet ikke kunne brukes, selv om det ville gå bra, siden det ble foretatt med en kollega som er godt kjent med konteksten fra tidligere. Dette var ikke en informant jeg var ute etter å få inn i materialet mitt.

Pilotintervjuet resulterte i positiv bekreftelse på casen min, den var reell og troverdig. Jeg fikk også fulgt opp med de spørsmålene jeg hadde tenkt å følge opp casen med. Jeg opplevde dette også som en god øvelse i å være en intervjuer, selv om informanten hadde andre svar enn det jeg på forhånd vil forvente når jeg går videre til de virkelige intervjuene. Jeg oppsummerte det hele med at det var en god øvelse, og jeg var trygg på at intervjuene ville gå fint. Jeg fikk også sjekket ut tankene jeg hadde med rollen som intervjuer, opp i mot mitt daglige virke som terapeut. Det ble tydelig for meg at jeg også har noen fordeler med meg når jeg som intervjuer skal utforske de svarene som kommer under intervjuene.

2.2.5 Rekruttering av informanter i tråd med Theoretical sampling

For å henvende meg til informanter har jeg brukt det jeg kaller ytre deler av eget nettverk. Jeg har henvendt meg til bekjente og spurt om de kjenner noen som kan la seg intervju, og som jeg i utgangspunktet ikke kjenner. Jeg forklarte hva kriteriene var, og at det i utgangspunktet bare var at de hadde barn boende hos seg i huset. Det tok ikke lang tid før jeg fikk kontakt. Måten det foregikk på var at de jeg hadde henvendt meg til hadde snakket med noen som jeg hadde tillatelse til å ta kontakt med. Etter å ha snakket med de som skulle intervjues på telefon, sendte jeg de en kort beskrivelse av prosjektet, og en samtykkeerklæring.

Først intervjuet jeg en familie bestående av et gift par med 2 barn. Etter kodingen av dette materialet valgte jeg så å intervju en mor som bodde alene med ett barn. Begrunnelsen for dette var at dette kunne gi andre svar enn jeg fikk i første intervju, og jeg ville sjekke videre ut om det var noen sårbarhetsfaktorer knyttet til å være alene med omsorgen for ett barn. Dette intervjuet ble kodet, og jeg var noe ubestemt på hvordan jeg skulle velge å gå videre. Jeg var bestemt på å gjøre ett intervju til, da jeg mente det var områder jeg ikke hadde belyst grundig nok. Jeg drøftet med veileder om jeg skulle gjøre et tilfeldig tilslag i forkant av tredje intervju. Sammen med veileder kom vi imidlertid frem til at for å oppnå en enda større grad av

metning i materialet, kunne det være en ide å søke etter en familie med en annen sammensetning enn de to første familiene. Jeg brukte samme nettverk og fremgangsmåte som ved utvelgelsen av familie 1 og 2 for å få kontakt med familie 3. På forhånd hadde jeg definert at dette skulle være en familie med en skilt part som bodde sammen med ny partner og delvis omsorg for barn.

2.2.6 Struktur og gjennomføring av intervjuene

På forhånd hadde jeg tenkt at intervjuene mine skulle vare mellom 45 min og 1.time. Dette hadde jeg tatt hensyn til i intervjuguiden, og meldt til familiene på forhånd. Samtlige intervjuer holdt seg innenfor denne tidsrammen. Stemningen i intervjuene var god, og vi kunne sikkert holdt praten i gang mye lenger enn dette. Flere av deltakerne sa at de syntes det var interessant å sette seg inn i problemstillingen, og at dette var ting de ikke hadde tenkt så mye på tidligere. Intervjuene startet med at jeg sjekket ut om de hadde noen egenerfaring med barnevernet. Dette var også nevnt for de i telefonen at jeg var opptatt av, siden prosjektet mitt ikke er innrettet for å intervju familier med pågående eller tidligere erfaring med barnevernet. Etter å ha sjekket dette, ble en case lest opp for dem.

Intervjuet tok utgangspunkt i casen, som jeg leste opp for det i innledningsfasen av intervjuet. Jeg oppfattet at samtalen gikk lett. Der hvor det var to deltakere ble det ved noen anledninger samtaler som kunne minne om diskusjon. Dette handlet om uenigheter på hvordan de ønsket å ha det når de ”satte seg inn i casen”. Disse antydningene til diskusjon fikk pågå uten min innblanding, og for meg så det ut til at de kom til enigheter uten min involvering.

2.3 Etiske betraktninger

«Den Nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora» utarbeidet i 1999 forskningsetiske retningslinjer som gjelder for all forskning innenfor dette feltet. I retningslinjene fremkommer det at forskning skal meldes inn, og vurderes med hensyn til blant annet personvernet er ivaretatt. Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD), også kalt Personvernforbundet for forskning, er instansen som håndterer disse innmeldinger. Dette prosjektet er meldt inn til NSD (Vedlegg nr 1). NSD har vurdert at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §31 og 33.

Informantene har fått tilsendt informasjonsskriv vedrørende prosjektet i forkant av vår intervjusamtale. Informantene har underskrevet samtykkeerklæring i forkant av intervjuet.

På forhånd hadde jeg reflektert rundt hvordan intervjuene ville oppleves for de familiene som skulle intervjues. Jeg tenkte at det å bringe inn et alvorlig tema som potensielt sett kunne omhandle deres barn, krevde varsomhet og respekt i fra min side. Jeg oppdaget også at de som ble intervjuet ble emosjonelt påvirket. Det ble uttrykt at temaet igangsatte tanker som de ikke hadde hatt tidligere. Før og etter intervjuet presenterte jeg min bakgrunn, hva jeg jobbet med og min tidligere erfaring. Jeg vurderte meg selv som kompetent til å bistå igjennom intervjuet, og alternativt også følge opp i ettertid, dersom noe skulle være uklart. Underveis i det andre og det tredje intervjuet, dukket det opp praktiske spørsmål som jeg besvarte i umiddelbart etter intervjuet. I tillegg gav jeg også i fra meg telefonnummer slik at de kunne kontakte meg, både om de ønsket å trekke seg i fra studieprosjektet, og dersom de ønsket å stille meg spørsmål om det vi hadde snakket om. Ingen har tatt kontakt etter intervjuene.

2.4 Koding av samlet materiale

Detaljert og fokusert koding av transkripsjonene gjorde jeg elektronisk. Jeg satt brede tekstbokser på hver side av det transkriberte intervjuet og hadde det detaljerte feltet på venstre side, og det fokuserte feltet på høyre side. Jeg arbeidet meg igjennom intervjuet linje for linje for å finne de detaljerte kodene. Dette var en mer tidkrevende prosess enn det jeg hadde forestilt meg på forhånd. Etter hvert begynte jeg også å få tanker om at denne jobben kunne jeg fått en barneskoleelev til å gjøre. Det opplevdes som om all kunnskap jeg har ervervet meg gjennom utdanning og erfaring var bortkastet, jeg detalj studerte ord i en tekst. Jeg måtte derfor henvende meg til veileder for å undersøke om jeg var helt på villspor, eller om denne opplevelsen var riktig å ha på dette stadiet. Jeg ble oppmuntret til å fortsette, og fikk tilbakemelding på at det jeg beskrev var akkurat slik det skulle være på dette stadiet i prosjektet. Jeg fant samme støtte hos Charmaz. Hun beskriver at jeg som forsker skal frigjøre meg i fra å ta inn i meg informantens opplevelse og oppfatninger. Dette for å gjøre det mulig med en abstraksjon av data (Charmaz 2006). Til denne jobben hadde jeg satt av 3 dager hvor jeg var helt alene og bortreist for å holde på med dette. Dette var ikke nok, og jeg fikk bare gjort omtrent halvparten på disse dagene. Resten av kodingen måtte jeg foreta meg i ”pauser” fra hverdagen igjennom en uke. Dette var altså mer tidkrevende enn jeg på forhånd klarte å forutsi.

Etter at jeg var ferdig med den detaljerte kodingen lyttet jeg igjennom intervjuet en gang til før jeg startet med fokusert koding i høyre tekstboks. Jeg fikk samlet opp utsagn som gikk

igjen i intervjuet, og senere fikk jeg også samlet en rekke utsagn som gikk igjen i flere intervjuer. Etter hvert som materialet vokste og jeg fikk flere og flere fokuserte koder åpenbarte det seg flere sammenhenger i materialet mitt. Før jeg startet med å gruppere kodene brukte jeg tid på å studere memoene mine. Dette for å få med meg det jeg hadde tenkt under og mellom intervjuene. Det jeg nå gikk inn i var en sammenligningsprosess. Jeg, memoer, og de fokuserte kodene satt prosessen inn i en sirkulær bevegelse hvor sammenstilling av materialet var i gang. Charmaz kaller det som nå skjer for en ”*axial coding*”, eller krysskoding (Charmaz 2006). Formålet er å sortere og organisere store mengder data, for så å konstruere dem sammen på nye måter.

Jeg samlet alt jeg fant av sammenhenger. Koder fra hvert intervju var i forskjellige farger så jeg senere kunne finne tilbake til hvor koden var hentet i fra.

3.0 Analyse

Her vil jeg vise hvordan jeg har funnet kategorier i fra det kodede materialet. Jeg vil også presentere de enkelte kategoriene og en fremstilling av hvordan de er utviklet. Analyse av data handler om å vise hva som ligger i dataene. Jeg har bearbeidet og ordnet dataene i kategorier for å skape et system i materialet. Gjennom en analyseprosess blir fenomener forenklet og det foregår en sammenligning av data. (Halvorsen, K. 1995)

3.1 Arbeidsmetode – kategoriunderbygging

Jeg har tidligere vist hvordan jeg gjorde når jeg samlet inn data og organiserte det i form av detaljert og fokusert koding av transkripsjonene. De fokuserte kodene samlet jeg under subkategorier som dukket opp som felles temaer underveis i prosessen. Av nærmere 200 elementer i fokuserte koder var det overraskende for meg hvor raskt det gikk å sortere disse under subkategorier, eller det som med andre ord kan beskrives som temaoverskrifter. Jeg satte så opp disse 9 subkategoriene og brukte tid på å lese meg tilbake til memoene jeg hadde gjort under intervjuene. På dette tidspunkt tok jeg også kontakt med veileder for å søke en bekreftelse på at jeg var på riktig vei og at subkategoriene gav mening sett i lys av de underliggende kodene sett av en som ikke hadde jobbet med materialet. Jeg opplevde selv at jeg befant meg i et ”kritisk” stadium, og tok meg tid til å repetere teori i fra Charmaz. Jeg var spent på resultatet av kodingen. Jeg ble minnet på viktigheten av å integrere memoer i dette stadiet. Jeg fant frem memoene mine, og leste disse på nytt før jeg gikk videre. Deretter delte jeg subkategoriene opp under 3 forskjellige forslag til hovedkategorier, som jeg opplevde gav seg mer eller mindre selv da jeg skulle gruppere.

Da jeg hadde gjort foredragene i hovedkategorier sammenlignet jeg på nytt med memoene mine, for å se om jeg traff det jeg hadde oppfattet under intervjuene. Dette ble for meg som en kontroll på de overskriftene jeg hadde plassert materialet under, stemte overens med det samlede materialet. Selve arbeidsprosessen var for meg overraskende klar og tydelig. Jeg hadde på forhånd hatt visse betenkeligheter med dette stadiet av forskningsprosjektet, og undret meg over hvordan dette skulle utformes. Jeg var fokusert og skjerpet, og tenkte at det var viktig å holde meg nært til det Charmaz beskriver for å få kategorier, eller funn i fra materialet mitt.

3.2 Kategoridannelse (skjematisk)

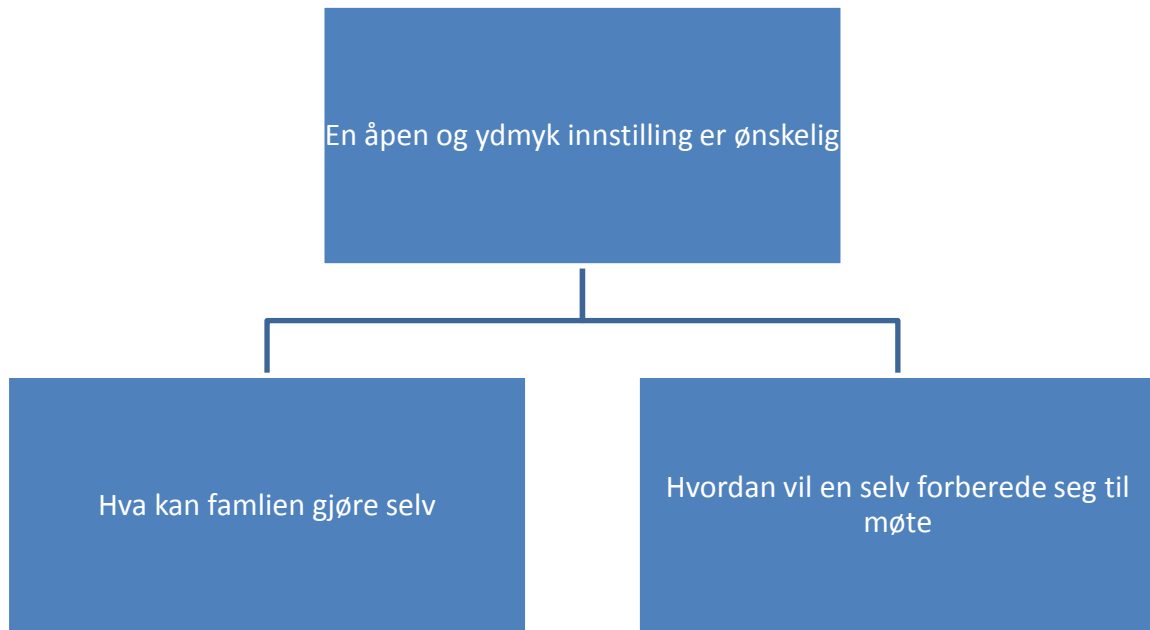
Hovedkategori 1:

Hovedkategori 2:

Hovedkategori 3:

3.3 Kategoriunderbygging

Her vil jeg vise eksempler på hvordan jeg har brukt informantenes utsagn til å underbygge kategoriene under kategoridannelsen. Underbyggingen vil i hovedsak bli presentert som sitater. Sitatene kan identifisere hvilken informant som har kommet med uttalelsen. Det første tallet gjengir hvilket intervju sitatet er hentet i fra, det neste tallet angir hvilken side i transkripsjonen sitatet er hentet i fra. For eksempel; (1/4). Da er det hentet i fra intervju nummer 1 og side 4 i transkripsjonen. Jeg har sett meg nødt til å gjengi bare et lite utvalg sitater som jeg mener representerer forbindelser mellom transkripsjonene og kategoriene. Dette er gjort av plass hensyn i oppgaven. Jeg har delt inn i tre deler, med hver kategori som hovedoverskrift. Under disse overskriftene har jeg overskrifter med subkategoriene for å vise underbyggingen av disse, og hvordan de har skapt, eller funnene i prosjektet. Arbeidsmetoden jeg har brukt er lik den jeg viser her.

Sitatene er gjengitt så ordrett som mulig, uten hensyn til korrekt språklig formulering. Jeg vil understreke at alt som gjengis henger sammen med mine punktueringer og blir belyst gjennom mine subjektive fortolkninger.

3.4 Kategoriunderbygging kategori 1 "Kriser gir familier økt sårbarhet"

3.4.1 Subkategori :1 Det som fører til krise

Denne subkategorien kom frem i alle intervjuene. Den kom naturlig ut av utsagnene som kom etter at jeg blant annet spurte om hva det er som kan føre til disse krisene. Moren som ble intervjuet svarte i intervju nr 3:

"Noen foreldre blir jo helt desperate liksom. Andre kan også være syke.. Altså psykisk liksom. Jeg tror barnevernet har å gjøre med flere foreldre, eller barn da. Som har foreldre som er psykisk syke" (3/ s. 2).

For meg fremstod det som klart at denne moren mente at psykisk sykdom kunne være en utløsende årsak til at en kommer i situasjoner som kan kyttes til bruk av akutthjemlene i Lov om barneverntjenester. Måten hun snakket på skapte bilder hos meg om at når foreldre er i en krise, som alvorlig psykisk sykdom kan være, kan det føre til kriser for barna også.

Flere nevner også foreldrekonflikter som en type krise som kan føre til situasjoner som er beskrevet i casen. Her er et eksempel på det:

" Ok, ja, jeg tenker jo på konflikter mellom foreldre. Det kan bli stygt noen ganger, en kan beskyldte hverandre for mye, også går det utover barna. Det har jeg hørt om altså..." (2/ s.1).

Andre nevner også skilsmisser som årsaker til disse situasjonene. Det kan synes som om hendelser hvor foreldre mister fokus på barna, og blir mer opptatt av de konfliktene de har seg i mellom øker sårbarheten og faren for kriser for barnas situasjon.

3.4.2 Subkategori 2 Hva skjer med oss i kriser

Denne subkategorien viser til de fysiske og psykiske reaksjoner de som ble intervjuet mener kan oppstå i den situasjonen de er satt inn i, det å bli utkjørt og sliten står blant annet sentralt.

”men det du har fortalt om er en ganske alvorlig situasjon. Jeg ville nok vært ganske kjørt tror jeg. Sliten tenker jeg jeg ville vært” (2 /s.4)

Jeg forstår dette som om når hendelsene kommer til overflaten og blir synlige for foreldrene, vil de oppleve en form for utmattelse og oppgitthet i kontakten med barnevernet.

Gjennom intervjuene var det også flere som var opptatt av hva andre mente, og at dette kunne påvirke dem. I intervju nr 1 snakker de om dette:

M: Jeg ville vært i sjokk tror jeg. Jeg vet ikke hvordan det hadde vært(stille) flaut sikkert også, jeg vet ikke, kanskje

F: Jeg ville vært flau og sinna tror jeg. Jeg vet ikke. Ille å ikke ordne dette før det har gått så langt da, men en vet jo sikkert aldri.

.....

F: Nei jeg ville jo også møtt, men det hadde vært rimelig flaut. Hva skulle jeg sagt på jobben? Kanskje jeg måtte sagt jeg var syk den dagen, jeg kunne i hvert fall ikke sagt jeg skulle til barnevernet. (1 / s.2)

Det kan være knyttet visse vanskeligheter til å skulle ha kontakt med barnevernet, og å skulle snakke åpent om denne kontakten med sitt utstrakte nettverk. For meg bekrefter dette at det å komme i en slik situasjon skaper vanskeligheter utover det at barnet er i en krise, det følger også med seg andre hendelser familien må håndtere.

3.4.3 Subkategori 3 "Bilder" av barnevernsklinter

I materialet har jeg gjort funn som har skapte grunnlag for å si at det finnes forutinntatte bilder av en barnevernsklinter. Jeg oppfattet at det å skape denne subkategorien var naturlig, siden det kan bidra til å påvirke en fagperson til å handtere utfordringene de skal møte.

En av mødrene jeg snakket med hadde en bekjent som hun visste hadde vært i kontakt med barnevernet. Hun sa følgende:

M..... Hun var mye borte fra jobb. Vi var ikke så nære at vi snakket så mye. Jeg fikk mest høre i fra de andre som jobbet mer sammen med henne. Jeg tror det var en tøff tid. Hun virket sliten. Det er jo ikke så rart egentlig. Hun var jo i en krise stakkars". (2/ s.2).

Jeg synes det er interessant at hun på en side snakker som om hun vet mye om denne damen, men på en annen siden så var de ikke så nære. Hun hadde hørt mest i fra andre. Jeg tenker at det muligens ikke er utypisk at en får informasjon som dette om mennesker som er i kontakt med barnevernet av andre. Dette kan være temaer som det er vanskelig å snakke om.

I et annet intervju sier en far da han kom inn på barnevernsklinter at: *"de kanskje ikke er de beste til å følge opp skolen."* (1 /s.8). Jeg oppfattet det ikke så godt under intervjuet, men under transkriberingen stod dette frem som et kommentar som var ladet med en negativ holdning overfor barnevernsklinter generelt. Under samme intervju ble det snakket mye om skole, og hvor viktig det var med et godt samarbeid mellom skole og hjemmet. Holdningen var imidlertid, slik jeg oppfattet det, at generelt er barnevernsklinter dårligere på dette samarbeidet enn andre.

3.4.4 Hovedkategori 1: Kriser gir familier økt sårbarhet

Denne GT - kategorien trer fram i alle intervjuene, og på flere steder i hvert intervju. Jeg mener det er mange godt synlige utsagn i underkategoriene 1, 2 og 3 som underbygger denne hovedkategorien. I tillegg til direkte utsagn under disse kategoriene underbygges det også, etter min mening, av informantenes reaksjoner under intervjuene etter at jeg har lest "casen" for dem. Reaksjonene kommer frem både i de første ordene de sier, som jeg finner i transkripsjonene, og i memoskrivingen min. Jeg ble spesielt opptatt av dette da jeg skrev memoer etter å ha hørt intervjuene på lydbånd.

Responser viser at de klarer å leve seg inn i krisebegrepet etter den første delen av intervjuet. De svarer etter caselesningen både "*Åhh..*"(2/s2) og "*herregud*"(1/s2) samtidig som de blir stille i en kort tid. På samme sted i intervjuet svarer de at "*det kan skje fort*"(2/s2), og at "*årsakene er tilfeldige*"(2/s2), de sier også; "*Det treffer et sted*" (2/s 2). Jeg forstår at de i intervjuene i stor grad erkjenner at det er en situasjon som preger familielivet. De sier senere at en "*er i sjokk ved kontakt med barnevernet*" (1/s3).

Det at ordet sårbarhet ble sentralt i dannelsen av denne kategorien kommer til uttrykk flere steder. I memoene mine har jeg notert at informantene snakket med lavere og en mer alvorlig stemme ut i intervjuene. Jeg antar at de på den måten viser en form for respekt, og snakker samtidig som de reflekterer rundt alvorlighetsgraden av temaet. I utsagnene deres synes jeg også at ord som: "*uten handlinger blir alt bare vanskeligere*" (2/s6) er med på å underbygge. De bruker også ordet "*sjokk*" (3s3) om det å skulle bli kalt inn til barnevernet.

Det sies mye om hvordan en familie som er i kontakt med barnevernet kan ha det i materialet. Blant annet sies det at barnevernsklienter er "*borte i fra jobben*"(2 / s2), "*utsatt for rykker*"(2/s2), "*Hun var sliten*"(2 / s 3), "*Hun var i en krise*" (2/ s3) og at "*kriser kan skje alle*" (3/ s 2). Jeg mener dette er utsagn som er med på å underbygge at dette handler om familier som befinner seg i en sårbar situasjon. Under overskriften om "Det som fører til krise" har familiene nevnt "*skilsmisser og vold*"(1/ s.1). Jeg finner at familier i krise er ute av balanse, og at det kan være en kort vei mellom det å ha kontroll, og det å miste kontrollen. En sier at han vil "*Møte barnevernet med forsiktighet*" (1 /s 3). Dette forstår jeg som at han har en tanke om at han vil være forberedt og nøktern i kontakten. Han vil altså ikke selv presse på i møtet. Kona hans sier på samme sted at hun ikke ville vært "*høy i hatten*", jeg forstår det som om de ville vært forsiktige i fremtoningen sin i et eventuelt møte hos barnevernet av frykt for å bli tråkket på eller "*vippet av pinnen*".

3.5 Underbygning kategori 2: "Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper"

3.5.1 Subkategori 4: Viktig i møter mellom familie og barnevern

I alle intervjuene har vi kommet inn på tema som berører hva en hjelper skal tenke på i møter med familier i krise. Gjennom kodingen har jeg funnet dette i utsagn som knytter seg til denne subkategorien.

"M: De måtte vært i imøtekommende, høflige liksom. Det er de jo sikkert, men skulle jeg snakket med de om ting som er vanskelig i min familie måtte de jo ha møtt oss med respekt. Det X (=F) sa om at de ikke måtte vært mistenksomme er jo viktig. Vanskelig å få hjelp av noen som ikke tror på deg." (1 / s.5).

Her synes jeg det vises tydelig at de ønsker å bli møtt med respekt, og at det nok også finnes en grunnleggende mistenksomhet i bunnen hos familien om at barnevernet er ute etter å finne noe. Det er viktig å bli trodd på og at de må få sjansen vise at de er til å stole på.

F: Jeg håper jo også de hadde klart å se ann situasjonen og tatt tak dersom vi var helt blinde og ikke så alt. Dersom det var ting vi ikke tok innover oss måtte de ha sagt i fra og tatt affære. Plassert han et sted dersom han ruset seg i hjel eller vi var helt håpløse og ute av stand til å hjelpe han liksom. Det kan jeg si at de måtte gjort dersom jeg ikke klarte det selv. Jeg ville sikkert ikke sagt det samme der og da, men nå som jeg ikke er i denne situasjonen vil jeg si at det hadde vært fornuftig.... (1 s/6-7).

Jeg oppfatter at de mener at barnevernet må være observante og handle dersom familien selv ikke ser, eller ikke tar affære, for å gjøre noe i en så sårbar situasjon. De sier at barnevernet må handle, når familien selv ikke er i stand til å handle.

Selve opptreden, altså hvordan de som møter i fra barnevernet opptrer virker også til å være sentralt for alle familier for eksempel sies det i intervju 3:

M: ... tenker på respekt og at de lytter mer enn de bare valser over oss med bestemmelser. Likeverdige parter liksom. Jeg ville nok for ha tenkt at her kommer barnevernet og skal sjekke oss. Litt at det er de som har makta. Det er jo ikke helt riktig. Det er ikke sånn det skal være. Vi skal være på samme parti” (3/ s.10).

Jeg mener vedkommende legger vekt på at det skal være en form for likeverd mellom barnevernet og familien for at dette skal bli et godt samarbeid. Hennes oppfatning, er slik jeg forstår det, at barnevernet bør møte på en slik måte at de ikke fremstår som myndighetspersoner i slike møter.

3.5.2 Subkategori 5: Hva kan barnevernet gjøre / tilby

I samtalene med familiene varierte tilbakemeldingene på om barnevernet kunne gjøre noe, og hva de kunne gjøre. Kategorien ble dannet fordi det var flere som hadde forslag til hva de kunne gjøre, og også hvordan de kunne gjøre det.

M: Det måtte jo ha vært at de pratet med oss. Kanskje sammen. De kunne gitt oss råd og veiledning på hvordan vi skal takle dette. De burde også snakket med gutten min da. Det er sikkert en grunn til at han gjør som han gjør. Det må de finne ut av..... (2 / s.4)

Jeg oppdaget at familien ønsket at barnevernet skulle ta initiativ for å bli kjent med barnet deres. Familien ønsket også at de skulle få direkte råd knyttet til hvordan de skulle takle krise. Jeg oppfattet også at de var opptatt av at det måtte være en årsak, og at muligens noen utenfor familien kunne få tak i dette de selv ikke får tak i.

M: Ja, men når jeg står helt fast så må de jo si noe. De kan ikke bare se på at jeg står fast og ikke gjøre noe. De måtte ha gått inn og sagt hva jeg skal gjøre dersom jeg ikke gjør noe, men det beste er kanskje at de fikk meg til å finne på noe ja... (2 / s.5).

Det er tydelig for meg at hun ønsker handling, og at når hun selv er passiv, så trengs det at noen hjelper henne å handle igjen.

M: Det er ikke en fasit eller et svar liksom. De har jo erfaring på mange ting sikkert da. Så noe har de å komme med. De kan sikkert komme med innspill på det vi sier, så ikke vi setter i gang med helt idiotiske ting. (3/ s. 7).

Samtidig som et erkjennes at det ikke er et svar som er riktig, så ønsker denne moren at hun får tilbakemeldinger på sine egne forslag. Jeg oppfatter at hun underforstått mener at hun selv har forslag som hun ønsker å fortelle om, og som de ”profesjonelle” kan gi tilbakemelding på.

3.5.3 Subkategori 6: Bilder av barnevernet

Allikevel sies det lite om klientene, men mer om saksbehandlerne i barnevernet. Flere kom inn på bilder av disse, selv om noen også sa at de aldri hadde sett en saksbehandler i barnevernet.

F: Hva kan de bidra med egentlig, er ikke de ofte veldig unge da? Det tror jeg... jeg tror ikke de hadde fått han til å møte der, og heller ikke til å høre, hadde han ikke hørt på oss, hvorfor skulle han hørt på de? (1 / s.3).

M: Jo det var så mye usikkerhet liksom, virket ikke som om de (barnevernet) visste hva de skulle gjøre. Virket så utrolig uerfaren, og det virket som om alt baserte seg på hennes egne vurderinger liksom. Mye privat praksis liksom, det var jo på et lite sted, men allikevel, ” (2/ s.2).

Etter å ha kodet materialet fremstår det som tydelig for meg at det er et underliggende negativt bilde av de som jobber i barnevernet blant de som ble intervjuet. De hadde visse stereotypiske holdninger til hvordan de jobbet, og til hvem de var. Disse stereotypiene hadde ingen positiv overskrift, og er noe jeg mener er viktig i oppsummeringen av materialet.

3.5.4 Subkategori 7: Det som forsterker kriser

Under dannelsen av denne kategorien så fremstod ordet om ”sårbarhetsfaktorer” som sentralt for meg. Jeg ser at flere nevner elementer som ville gjort det vanskeligere å stå seg igjennom krisen. I intervju 2, sier moren:

M: Nei, jeg tror mange er flau for å involvere andre i familien, og tenker at hvis ikke jeg klarer skal jeg ikke påføre andre mine feilskjær liksom. Noen er jo alene, og da er en jo mer sårbar, det er jo ikke til å komme unna. Jeg merker jo også det noen ganger, selv om jeg ikke er helt alene som jeg sier. (2/s.7)

Dette bekreftes også i intervju 3 når mor der sier:

M:Det skjer kanskje først og fremst de som er alene og som ikke har noen til å se etter seg, eller til å følge med dersom en selv driter seg ut" (3 /s 2).

En annen ting som blir trukket frem, og som kan være med på å gjøre ting vanskeligere er når de ikke forstår systemet de har blitt en del av. En far var opptatt av at skolen kanskje kunne informere om barnevernet og om hvordan ting henger sammen. Han sa:

F:Det er jo folk vi kjenner, og det kunne vært greit om de forklarte litt om systemet litt først liksom. Det jo en ganske voldsom ting å få en henvendelse i fra barnevernet (3 /s.3).

3.5.5 Hovedkategori 2: Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper

I materialet mitt finner jeg at samtlige ønsker å samarbeide med barneverntjenesten. Som jeg skal vise ved underbyggingen av kategori 3, ville flere vært avventende med samarbeid den første tiden, men etter hvert ville de hatt et samarbeid. I to av intervjuene sies det noe om hvordan de ønsker at relasjonen skulle vært. I intervju 1 sier mor: "*De måtte liksom vært våre venner i en periode til det var over.*" (1/s7). Jeg forstår at familien vil at kontakten mellom dem og kontaktpersonen i barnevernet skal være preget av likeverd og respekt. Det er også et ønske om en hverdagslig og forståelig tone mellom familien og de som møter dem. Andre utsagn jeg mener underbygger dette er: "*vi må stole på personene i barnevernet*", "*noen vi kan like personlig*" (1/s4). I intervju 2 sier hun at "*Er de frekke blir jeg frekk. Sånn funker det bare. Som vi møter får man vet du*" (2/ s.4). Senere sier hun "*Det viktigste er kanskje at vi er sammen. Og at jeg kjenner at jeg ikke er alene, eller i en motsetning til barnevernet liksom.*"(2/ s.5) Gjennom intervjuene oppfattet jeg at det fantes en grunnleggende frykt for at det skulle være et dårlig samarbeid. For meg fremstod det nesten som om alle hadde en ide

om at dette var en av de tingene man risikerte å oppnå ved kontakten med barnevernet. For eksempel sier mor i intervju 2 at "*jeg er redd for å bli anklaget*" og "*er redd de sitter på informasjon de ikke vil dele*". (2 (s.4). Den responsen de blir møtt med er avgjørende for hvordan man får det sammen, og det videre samarbeidsklima.

I intervju nr 1 sier far: "*sånn at vi opplevde at de var på vårt parti og ikke noen som jobbet i mot oss. I en sånn situasjon tror jeg vi måtte vært på lag og ikke motparter.*" (1 /s.6). Jeg merker meg at han er opptatt av at stemmene skal være samlet, og at når man spiller sammen på lag blir det større muligheter for å komme seg videre. Den relasjonen han oppnår med de han møter, er for han, av særdeles viktig karakter. Han kan noe om hvordan han har det og opplever det, og det er viktig for hjelperen å få til en relasjon som gjør at en får benyttet seg av samarbeidet.

3.6 Underbygging hovedkategori 3: En åpen og ydmyk innstilling er ønskelig

3.6.1 Subkategori 8: Hva kan familien gjøre selv

Familiene jeg intervjuet hadde ingen egenerfaring i kontakt med barnevernet, og det fremkom heller ikke at de hadde nære erfaringer knyttet til den situasjonsbeskrivelsen de ble satt inn i. Allikevel hadde de alle tanker om hva de kunne gjort selv i en slik situasjon.

F: Det ville vel først vært de vanlige tingene som å gi husarrest, ikke gi han penger også videre. Kanskje det ville vært bra å fått han bort litt, på hytta eller til noen som bor langt borte. (1 / s.4)

Denne faren hadde tydelige tanker om at han ville kunne skjerme barnet i fra ruseksponering. Moren derimot var mer usikker på dette, og det ble litt diskusjon rundt effekten av dette. De landet dette på at en kombinasjon av å vite hvor han er, og få hjelp til å håndtere rusproblematikk kunne være mer hensiktsmessig. Jeg ser at familien også var i stand til å diskutere og reflektere seg i mellom, det fremstår som klart at dette ville de kunne gjort om det var de som opplevde å komme innenfor den konteksten jeg beskriver.

Det var også flere som nevnte å involvere nettverk og familie. Dette var en gjenganger blant tingene de tenkte å gjøre selv. En mor sier:

M: Besteforeldrene til gutten min er jo i en del kontakt med han, så kanskje de kunne involveres, men da blir det dette med stereotypiene om barnevernet igjen da..... (2 / s. 6)

Alle så på det som en styrke å kunne være flere om utfordringene, og at en både kunne få avlastning, men også få flere å drøfte med.

3.6.2 Subkategori 9: Hvordan vil en selv forberede seg til møte

Denne subkategorien har sitt utspring i fra konstruksjonen av intervjuene. De ble bedt om å sette seg inn i en situasjon hvor de ble kalt inn til møte hos barneverntjenesten.

M: Jeg tror jeg ville hatt med eksen min så de måtte ha samarbeidet med han også (2 / s.6).

For henne ville en viktig del av forberedelsene være å få noen med seg på møtet. Hun så for seg at de ville stille med 2 personer, og det ønsket hun også å gjøre. Hun ville ha støtte fra noen hun samarbeidet med inn i møtet med barnevernet.

En annen måte å forberede seg på er å samkjøre seg med den en skal gå sammen med. En mor sier:

M: Jeg er enig i det at vi bør kunne snakke sammen, men de er jo de de er og vi er de vi er, så en må jo gjøre det beste ut av det. Jeg kunne jo ønske at vi også hadde litt folkeskikk og møtte dem med et åpent sinn og ikke vært så fryktelig forutinntatt (3 / s.6).

Hun var tydelig irritert på samboeren sin som hun syntes hadde så mange forutinntatte meninger om dem han kom til å møte på et barnevernskontor. Hun tenkte det kunne være fint å rydde disse tingene av veien før de reiste inn i møtet. De var også opptatt av at de ville ha diskutert ulike muligheter før møtet, samtidig forventet de at barnevernet skulle forhøre seg med dem om hva de har tenkt og hva de hadde prøvd.

F: Det hadde nok tatt seg tid å sette seg inn i akkurat vår situasjon tror jeg. Også kunne de ikke bare sagt hva som funker for andre, for vi er jo ikke som andre (3 / s.7)

3.6.3 Hovedkategori 3: En åpen og ydmyk innstilling er ønskelig

I intervjuene sier familiene at det er en del ting de kan gjøre selv når en krise oppstår, eller når en nærmer seg en kriselignende situasjon. Familiene skiller på det å være i en krise og det å nærme seg en krise. Et utsagn er "*jeg vil involvere andre dersom jeg går tom for krefter*" (2/ s.6). Altså; så lenge en er i en fase hvor man klarer å orientere seg, så kan en gjøre mesteparten uten innblanding fra andre. Jeg forstår dette som om de da er i et tidlig stadium av en krisesituasjon. Dersom det var opp til henne selv, ville hun i utgangspunktet ikke koblet inn noen, før hun selv var tom for krefter. Dette utsagnet fant jeg interessant på mange måter. Jeg forstår det blant annet i lys av forutinntatte holdninger om barnevernet. Jeg forstår det også sammen med at hun har et liste over metoder hun selv opplagt tenker skal gjøres før barnevernet kobles inn. Hun legger senere til at hun ikke vil at barnevernet skal spørre om selvfølgeligheter når de tar kontakt med henne. Med selvfølgeligheter mener jeg metoder som hun har prøvd ut selv, som å bruke besteforeldre og snakke med andre om problematikken som har oppstått.

Løsninger som først virket opplagte ble flere ganger fremsatt under intervjuene. Disse ble det imidlertid diskusjon om underveis. For eksempel sier en far: "*Kanskje det ville vært bra å fått han bort litt, på hytta eller til noen som bor langt borte*" (1 / s.5). Her blir det imidlertid noe uenighet med mor siden hun mener det er vanskelig å skjerme gutten helt alene. Hun sier: "*Bort fra skolen. Tror ikke det er det beste i den alderen. Og med facebook og mobil og sånn, vil han uansett ha kontakt med de han vil ha kontakt med. Jeg tror vi måtte holdt oss her, men gjort noe med det her.*" (1/s.5). Dette er et eksempel fra intervjuene hvor familiene kan komme med en rask, tilsynelatende fornuftig løsning, hvor det blir antydning til diskusjon, og hvor det er en enighet om at det ikke er enkelt å finne opplagte svar komplekse situasjoner. I fra memoene jeg har skrevet, både etter intervjuene og etter transkripsjonene, har jeg vært svært opptatt av diskusjonene som har oppstått under intervjuene. Jeg har tenkt på dette som et bevis på at familiene jeg har intervjuet ikke har tenkt mye på dette på forhånd, og at dette er temaer de ikke har diskutert før. Diskusjonene har for meg vært interessante, både for å understreke at informantene jeg har kommet frem til har vært de jeg har sett etter i utgangspunktet, og for å gi den metningen til intervjuene jeg har vært opptatt av. I tillegg har

jeg notert meg at diskusjonene kan ha vært gode for de som har blitt intervjuet, og at de sammen har fått snakket om temaer de ellers kanskje ikke ville tatt opp.

På et tidlig stadium ville familiene gjort mange ting selv. De nevner "*snakket med skolen*" (2/s.) og "*ville involvert besteforeldre*" (1/s.). De ser, slik jeg forstår det, for seg at alle ville vært i en prosess både med skole og med nærmeste familie før de finner det hensiktsmessig å koble inn barnevernet.

4.0 Aktuell forskning og litteratur

I denne studien er det 3 familiers refleksjoner som utgjør empirien eller grunnlaget. Dette kapittelet vil dreie seg om andre som har gjort tilsvarende refleksjoner, eller undersøkelser omkring samme tema, som min empiri kan tolkes og diskuteres i lys av.

I forkant av undersøkelsen min, og i forbindelse med utformingen av forskningsspørsmålene, var jeg opptatt av en artikkel skrevet av Harald Koht om "Brukermedvirkning og modernisering i barnevernet" (Koht 2004). Denne vil jeg si noe om i dette kapittelet.

Etter at jeg hadde kodet meg ferdig etter oppskriften i Grounded Theory ble jeg tipset om en ny artikkel i "Scandinavian Journal of Public Health" (Antonsen og Gudde 2013). Denne vil jeg også presentere, og bruke når jeg skal diskutere funnene mine. Denne artikkelen hadde tittelen "*Experiences and preferences of users with major mental disorders regarding helpful care in situations of mental crisis*" (Antonsen og Gudde 2013).

Til sist viste kodingsprosessen for meg at det kunne være nyttig å sjekke ut hva en barnevernsarbeider i dag støtter seg på av teori og fundament. Jeg har derfor sett på innholdet i utdanningen på grunnutdanningen til barnevernspedagoger i Norge i dag. Jeg viser også til rapporten fra Norsk kunnskapssenter for vold og traumatisk stress; "*Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle*" (Sogn og Øverlien 2007).

4.1 Artikkel om brukernes deltakelse i utforming av hjelpetilbud

Harald Koht oppsummerer et delprosjekt i en større forskning. Selve grunnlaget og bakgrunnen for artikkelen og forskningsprosjektet er at brukere skal kunne delta aktivt i utformingen av hjelpetilbud. Dette bygger på perspektiver om forholdet mellom stat og borger, og oppfatninger av brukerrollen som moderne i administrative reformer (Koht 2004).

Begrunnelsene for brukermedvirkning stammer fra ideer om medborgerskap og modernisering av offentlig forvaltning (Jenssen og Tronvoll 2012). Min interesse for denne artikkelen har vært stor med tanke på at den sier noe om ulike perspektiv på brukermedvirkningsdiskursen. Den har vekket mine tanker om at det finnes forskjeller på bruker-innrettede tiltak, brukervennlighet, og bruker service. Jeg har blitt minnet på at for en

barnevernsarbeider er det Barnevernloven som gir juridiske føringer med hensyn på å ta med både barnet og familien når det skal avgjøres hvilket tiltak som er det rette. Retten til kollektiv medvirkning er ikke spesielt presisert i Barnevernloven, men det er gitt en åpning ved at barneverntjenesten er pålagt å samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider med barn og unge. (Lov om barneverntjenester §3-3). Summen av dette gjør det klart for meg at i forbindelse med utviklingen av nye barneverntiltak og tilpasninger til den enkelte, så er det barnevernsarbeideren eller forvaltningen som bestemmer hva som skal eksistere av ulike tilbud til familier som kommer i kontakt med barnevernet. Det virker klart at formålet om brukermedvirkningen "ivaretas" innenfor de ulike tiltak som tilbys. Jeg legger til at jeg ikke har studert eller har brukt tid på å finne ut om den faktiske brukermedvirkningen i disse tiltak. Det ble ikke åpenbart for meg at det var vesentlig for dette studieprosjektet etter kodingen av intervjuene.

4.2 Aktuell forskning; hva mener brukere er god hjelp i krise?

I "Scandinavian Journal of Public Health" Mars 2013 vol. 41 no. 2 s185-190 ble det trykket en artikkel med tittelen "Experiences and preferences of users with major mental disorders regarding helpful care in situations of mental crisis". Denne er utarbeidet av blant annet forsker Camilla Buch Gudde og Dag Øivind Antonsen fra kompetansesenter for brukererfaring og tjenesteutvikling i Midt-Norge. I artikkelen nevner de det samme jeg oppfattet da jeg startet dette prosjektet; at det er få som har sett på hva brukere som mottar tjenester rettet inn i mot hjelp i kriser ønsker seg av hjelp. De sier også at temaet om hjelp i kriser er det mange som mener mye om, men få som har sett på dette fra perspektivet til de som skal motta denne hjelpen. De nevner også at ordet brukermedvirkning fremstår som sentralt i all teoretisk fremstilling av de ulike hjelpetilbudene, så intensjonene er i utgangspunktet gode. De mener det er på tide med flere brukerundersøkelser for å systematisere erfaringer, samt utvikle nye måter å møte mennesker i krise på, som ivaretar de teoretiske intensjonene.

I undersøkelsen har de intervjuet 19 personer som har mottatt hjelp innenfor psykisk helsevern. De har sett på både hvordan de opplevde å få hjelp og hva som er viktig for dem når de skal ha hjelp. De har også sett på deres erfaringer med å være i en krise situasjon.

Her har jeg oppsummert resultatene:

De som har disse erfaringene kjenner sine egne utfordringer.

De ønsker tidlig hjelp

De ønsker hjelpere som de kjenner

De ønsker hjelpere som er åpne for dialog og refleksjon

De kan være tilbakeholdne på grunn av tidligere dårlige erfaringer med hjelpetilbudet (Gudde og Antonsen 2013)

I artikkelen trekker de også frem en britisk undersøkelse fra en brukerundersøkelse som har mottatt hjelp i fra oppsøkende kriseteam publisert i Journal of Mental Health fra 2010;19 75-87. Der konkluderes det med:

a) access and availability; b) being understood as a 'normal' human being; and c) dealing with crisis in an everyday life context. (Gudde og Antonsen 2013 s: 185-186)

4.3 Dagens barnevern og barnevernsarbeideren

Det skal forventes at barnevernet skal gi den rette hjelpen til rett tid, og til barnets beste (St.meld nr. 40 2001-2002). Det er stor aktivitet omkring fagfeltet barnevern i Norge i dag. I det siste har det kommet triste historier fra fortiden om barn som er utsatt for dårlig oppfølging i fra barnevernet, samtidig som det nevnes flere steder at barnevernet i dag befinner seg i en krise. Det foregår endringer i forvaltningslinjene mellom stat og kommuner, og det bygges opp og legges ned tiltak. Av årsaker som størrelse, økonomi og tradisjon er det ulikt hvor godt rustet hver enkelt kommune i Norge er til å ha et variert og godt tilbud til sine innbyggere. I NOU 2000:12 ble noen av dilemmaene presentert tydelig, og det redegjøres for behovet for mer oppfølging og kunnskap.

I følge Slettebø har det tidligere blitt fokuset på barnet, nå skal imidlertid barnet komme i fokus sammen med familien sin (Seim og Slettebø 2007). Dette har Slettebø hentet i fra St.meld nr. 40 (2001-2002) kap 6.3.4. Om disse føringer er iverksatt og gjeldende vil jeg se litt nærmere på senere i oppgaven. Endringene i barnevernet skjer som jeg har sagt fort. Det kan synes som om kulturen vår stadig blir mer markedsorientert, og med den kompleksiteten det fører med seg synes det som om systematiserte metoder som gir oversikt og forutsigbarhet er ettertraktet (Schjelderup 2007). Samfunnet har endret seg, og det kan sies at barnevernet blir påvirket av dette på både godt og vondt. Det stilles krav til å følge med i tiden, og til å tilpasse hjelpen på en måte som samsvarer med resten av utviklingen i samfunnet. Samfunnet

bærer ikke like stort preg av en felles enighet om hvilke verdier som skal være gjeldende. Valgmulighet er høyt verdsatt i de fleste av samfunnets arenaer (Seim og Slettebø 2007).

I april 2013 kom det en ny proposisjon om forslag til endringer i barnevernloven (Prop 106L 2012-2013). Hva som skjer vil tiden vise, men jeg mener vi kan se tegn på at det er et skifte i barnevernet i Norge i dag. Om dette blir et fullstendig paradigmeskifte, med endringer i grunnholdninger og måter å tenke på, eller om det blir endringer av bare organisatorisk art vil tiden vise. Jeg har ikke hatt anledning til å få med meg endringer som har skjedd tett opptil innleveringsfristen for dette prosjektet.

4.6 Barnevernsarbeideren

Innenfor barnevernet i dag jobber det i hovedsak barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere, men der er også andre yrkesgrupper som jobber der. Jeg har valgt å se på innholdet i utdanningen til barnevernspedagoger slik den fremstår nå. Dette har jeg gjort ved å lese Fagplanen, og sett den opp mot pensumlisten. Jeg valgte Fagplanen til Høgskolen i Oslo og Akershus gjeldene fra 2012, da denne var lett tilgjengelig på nettsidene til Høgskolen (hioa.no). I Fagplanen og på pensumlisten finner jeg ingenting som omhandler samarbeid eller refleksjon med familier. Samtaler og samarbeid med barn og unge, samt en del som omhandler tverretattlig samarbeid er en del av pensum. Jeg finner at de har et kapittel fra boken til Sissel Seim og Tor Slettebø fra 2007 som heter *Brukermedvirkning i barnevernet*. Jeg mener å kunne si at det er et sterkt fokus på individet, og i størst grad barnet / ungdommen. Jeg finner faktisk ingenting i fagplanen som sier noe om samhandling, hjelp til foreldre eller refleksjoner sammen med foreldre.

Hanne Sogn og Carolina Øverlien publiserte via Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i 2007 en undersøkelse som blant annet tok for seg barnevernspedagogers utdanning og innhold knyttet til blant annet vold, seksuelle overgrep og samtalemotodikk (Sogn og Øverlien 2007). Rapporten konkluderer tydelig med at det finnes mangler knyttet til disse temaene i utdanningen. Denne rapporten kan ikke direkte overføres til denne undersøkelsen, men den viser at kunnskapen om å håndtere krise er mangelfull både sett i sammenheng med det pensumet barnvernpedagogstudentene har, og det de selv svarer i undersøkelsen gjennomført av Sogn og Øverlien.

5.0 Teorigrunnlag

Etter gjennomgang av materialet i undersøkelse er det i hovedsak to hovedpilarer innenfor eksisterende teori jeg mener undersøkelsen bør ses i sammenheng med. Disse to teoriene er teori knyttet til krisebegrepet og teori knyttet til strukturell familierapi.

I forbindelse med presentasjon av kriseteori tar jeg utgangspunkt i Dyregrov og den siste veilederen fra Helsedirektoratet: "Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer " 2011. Jeg har valgt denne veilederen fordi jeg mener den oppsummerer hva som er "gjeldende" krise hjelp som gis til den norske befolkning i dag. Flere av landets anerkjente krisepsykologer har deltatt i arbeidet med denne. Jeg trekker også frem Atle Dyregrov som er en som har utalt seg mye om dette tema, men i ulike kontekster i Norge de siste årene (Dyregrov og Dyregrov 2008). Jeg presenterer også teori fra Minuchin, fra mitt ståsted og slik jeg forstår den. Det vil fremkomme i denne delen hvordan min forståelse har vokst frem i meg. Jeg kommer ikke til å gi noe full redegjørelse av strukturell familierapi slik som den fremstilles i lærebøkene, men jeg vil presentere den som en samarbeidsorientert form for terapi.

5.1 Krisebegrepet

I daglig språkbruk har ordet krise en klang av noe dramatisk og katastrofeliknende, og at noe står på spill. Vi kan bruke ordet når vi snakker om økonomiske markeder, og samfunnsmessige endringer, og ordet brukes da ofte for å rope et varsko og at nå må noe gjøres (Valentine 2006) . Når det gjelder personlige eller psykiske kriser kan noen av de samme ordene brukes. Det er et varsko om at noe er ute av balanse og at noe må gjøres. Når ordet trekkes frem i beskrivelsen av personlige tilstander er det ofte for at noe er farlig, eller man bør komme seg ut av den situasjonen eller tilstanden en er i.

Jeg har valgt meg en beskrivelse av ordet " krise" som jeg mener passer til prosjektet jeg har gjennomført:

Kriser eller krisesituasjoner kan forstås som dramatiske og potensielt traumatiserende hendelser som kan true eller svekke viktige funksjoner og verdier hos enkeltpersoner, familier eller lokalsamfunn, samt svekke deres muligheter til å utføre viktige og sentrale oppgaver på

individ- og familienivå, så vel som i et samfunnsperspektiv. Det er store forskjeller på kriser.

En krisesituasjons karakter vil være avhengig av:

- *Omfanget og potensielle konsekvenser*
- *Hvor brått krisesituasjonen inntreffer og hvor raskt den utvikler seg*
- *Varigheten*
- *Hvor godt enkeltpersoner/familier er forberedt på krisesituasjonen*
- *Hvor godt samfunnet er forberedt på krisesituasjonen*

(Helsedirektoratet 2011 s. 16)

Jeg gir støtte til de som sier at ordet krise kan brukes oftere i dagligtalen. Det er ikke farlig å bruke ordet, det er med på å skjerpe og bidra til nyorientering i en vanskelig situasjon (Valentine 2006). I livet kan en være mer utsatt for kriser i overganger som innebærer større eller mindre forandringer, som pubertet, ekteskap, fødsler og pensjonsalder (Carter, Garcia-Preto og McGoldrick 2012). Dette er ofte kriser en vet noe om på forhånd, og som en i større eller mindre grad kan forberede seg på. Parforhold og ekteskap kan både gå igjennom kriser, og oppløses i kriser. Anne Øfsti skriver:

Respekten for privatlivetsfred, som et kulturelt mantra, gjør at mange barn og unge har erfart at familien har vært og er en arena for vold, trusler og maktovergrep. Det er forventningen om tillit og trygghet, kombinert med opplevelsen av svik, som har gjort familie til et tveegget sverd. (Øfsti 2010: s.56)

Andre former for kriser er plutselige hendelser som en ikke kan forutsi. Eksempler er naturkatastrofer, terrorhandlinger, ulykker av forskjellig karakter og sykdommen. Mennesker har ulik evne til å ivareta seg selv, altså ha egenomsorg. Mennesker har også ulik evne til å forutse og forberede seg på kriser, dette kan være noe av årsaken til at en hendelse om blir alvorlig for noen ikke blir like alvorlig for en annen (Valentine 2006).

Etter å ha gjennomført litteratur søk etter ulike teorier om sorg og kriser som råder innenfor krisepsykologien hevder Christine Valentine (Valentine 2006) at den teoretiske utdanningen har vært preget av en fokusering på indre følelser isolert fra omverdenen. Stadieorientert teori har sitt utspring i fra Freuds arbeid (Valentine 2006). Disse tanker sammen med undersøkelser utført på hvite middelklasse kvinner har blitt etablert som en universell modell. Denne

modellen har vært ansett passende for alle uansett kulturell bakgrunn. Dette har også etablert en praksis hvor en observerer avvik fra de normale reaksjonene innenfor "normalfasene", kan årsaken bli oppfattet som patologisk, altså som et tegn på sykdom, og bli behandlet medikamentelt. Nyere studier har vist at mennesker i kriser har ressurser og vil forme sin krisehåndtering på mer kreative måter. De som rammes vil gi mening til hendelser på sin egen måte (Valentine 2006). De senere år har familiefokusert krisearbeid blitt mer og mer vanlig (Dyregrov og Dyregrov 2008)

For å hjelpe mennesker igjennom kriser er det essensielt at den som skal hjelpe holder fast i de glimt av muligheter som finnes. Så muligheter er et ord som blir viktig for den skal hjelpe. Et annet viktig ord er tilstedeværelse. For mennesker i krise er tilstedeværelse et viktig begrep. Det er gjort flere forskningsprosjekter opp igjennom tidene på hva som oppleves om positivt for de som er rammet av en krise. Fellestrekkene fra mye av denne forskningen er oppsummert av Dyregrov:

- *Hjelpen kommer på et tidlig tidspunkt, og hjelpen blir tilbudt den som er rammet.*
- *Hjelpen ivaretar enkelt individet, men har også et barne- og familieperspektiv.*
- *Hjelpen innebærer behovsrelatert fysisk, psykisk og sosial omsorg og sikrer at noen er tilstede for den rammede.*
- *Den rammede får informasjon og hjelp til å få best mulig oversikt over situasjonen.*
- *Den rammede får tilbud om eventuell nødvendig hjelp fra spesialisthelsetjenesten.*
- *Nødvendig hjelp og støtte vedvarer over tid.*

(Dyregrov og Dyregrov 2008; s.16).

Videre oppsummerer Dyregrov at god ivaretagelse kan oppsummeres i omsorg, forståelse og respekt. Dette er nødvendig for at hjelpen skal oppleves som nyttig. Det må skapes et godt klima rundt personene, altså gode relasjoner mellom de som har kontakten, og informasjon som skal gis må være tilpasset den som skal motta den. Forskningen Dyregrov viser til omhandler i hovedsak hendelser som har sitt utspring i annen kontekst enn den kontekst

denne oppgaven handler om. Allikevel viser jeg til denne forskningen siden den for meg fremstår som grundig og systematisk. Den kontekst Dyregrov befinner seg i har vært gjenstand for stor interesse gjennom mange år og fått oppmerksomhet i flere fagmiljøer. ”Tilstandene” og opplevelsene som beskrives mener jeg er overførbare og derfor velger jeg å støtte meg til dette.

5.2 Strukturell familierapi – en samarbeidsorientert form for terapi

Innenfor en familierapeutisk tradisjon er begrepet en samarbeidsorientert tilnærming basert på postmodernismen, sosialkonstruksjonismen og hermeneutikken (Hårtveit, Jensen 2004). Begrepet kan knyttes til flere retninger innenfor familierapifamilien, men særlig trekkes det frem under beskrivelsen av de språkssystemiske retninger. Sosialkonstruksjonismens fokus har sin kjerne i at mening skapes i relasjon, og at vi som språklige relasjonelle individer er i kontinuerlig endring. Ved å kalle seg språkssystemisk trenger en i følge Anderson å kunne se på forholdet mellom terapeut og klient som samtalepartnere. Klienten er eksperten på seg selv og terapeuten er eksperten på relasjon (Anderson, Jensen 2008). Klienten og terapeuten former en mening sammen gjennom gjensidig utforskning. Samtalen er som en hverdagslig virksomhet (Anderson, Jensen 2008).

I en samarbeidsorientert tilnærming inviteres terapeuten til å være opptatt av dialogen, pausene og ordene som brukes. I dialogen ønsker man å legge til rette for den andres uttrykk. Dette gjør man ved å lytte til hva de sier, og ikke hva vi tror de tenker. For å komme i posisjon til å lytte på den måten, må man bli mindre opptatt av hva man selv tror den andre tenker og sier. Man må tilby nysgjerrighet på en vennlig og anerkjennende måte. (Cooper, Malinen og Thomas 2010)

Med dette som bakteppe vil jeg også trekke frem min forankring hos Minuchin. Jeg er kjent med diskusjonene mellom Minuchin og andre miljøer, og fremstillingen av de ulike retningene som er presentert for meg på Familierapistudiet på Diakonhjemmet høgskole. Allikevel inspirerte Minuchin meg under et seminar i New York sommeren 2011 til å tenke som en samarbeidsorientert terapeut. Hans fortellinger om hvordan en skal vise respekt og posisjonere seg forsiktig overfor dem en møter, skapte for meg en forestilling om at det han står for og det som presenteres av Harlene Anderson og Tom Andersen ikke er så fjernt i fra hverandre. Jeg oppfatter at de snakker om de samme ting, uten at de helt blir enige om at det

er det samme de sier. Dette er viktig for meg å ha med, siden jeg daglig lar meg inspirere av Minuchin sine tanker, og det er en stor del av mitt faglige fundament, og det er ikke så "old school" som det kan fremstilles noen ganger. Det handler mye om å være en god samtale partner og i riktige posisjoner overfor den en møter. Det handler også om å lytte til det som sies, og være med i rommet hvor samtalen finner sted (Minuchin 2012). Et av begrepene som det også undervises i når strukturell familieterapi presenteres er "Joining":

To join a family system, the therapist must accept the family's organization and style and blend with them. (Minuchin 2012 s.95).

Ordet strukturell i begrepet strukturell familieterapi viser til strukturen som eksisterer i enhver familie. Denne strukturen skal identifiseres og muligens skal terapeuten hjelpe til med å forandre på den, dersom den viser seg og ikke være funksjonell. Et eksempel er der hvor barn har klart å overta toppen av hierarkiet i en familie og styrer det meste. Det er de voksne som skal inneha disse rollene og ha kontrollen over barna sine (Minuchin 2012).

Michael White og David Epston (Epston og White 1990) har skrevet om samarbeid i terapi. De fremhever betydningen av relasjon, unike erfaringer, lokal kunnskap og bevisstgjøring omkring maktforhold i terapi. Dette er for meg et tegn på at å være samarbeidsorientert i posisjonen som terapeut sentralt. Jeg, og flere med meg, finner støtte i denne holdningen i en praksis hvor hjelp til familier i krise står i sentrum.

6.0 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg diskutere og drøfte hvordan jeg forstår egne funn i lys av aktuell litteratur, forskning og teori. Jeg vil ta for meg hver enkelt hovedkategori igjennom diskusjonen. Dette betyr at diskusjonen vil foregå under de tre overskriftene fra hver kategori. Jeg vil benytte den teorien jeg har funnet relevant etter analysen, og jeg vil holde diskusjonen min innenfor den systemteoretiske forankring jeg redegjorde for i innledningen.

6.1 Kategori 1 "Kriser gir familier økt sårbarhet"

Jeg ble i første intervju opptatt av at temaet jeg hadde valgt for oppgaven rørte ved de familier jeg skulle intervju. Jeg oppfattet raskt at det å sette seg inn i "casehistorien" ikke var vanskelig, og de viste interesse for temaet. Jeg la raskt merke til at det ble alvor og jeg oppfattet at det var en ettertenksomhet rundt temaet. Dette var noe jeg hadde hatt tanker om på forhånd. Jeg viste ikke noe om hvordan dette ville bli tatt i mot, eller om det var lett eller vanskelig å sette seg inn i situasjonen jeg ville beskrive. De jeg skulle intervju hadde fått beskjed om at jeg til daglig jobbet innenfor barnevernet og at temaet var noe jeg møtte i arbeidet mitt. Jeg oppfattet ikke på noe tidspunkt at det forstyrret deltakerne i prosjektet. De var åpne og klare i sine fordommer omkring barnevernet og lot seg tilsynelatende ikke påvirke av at jeg også kunne ses på som en representant fra barnevernet.

Det å bruke ordet "krise" oppfatter jeg som adekvat med tanke på de reaksjoner familiene fikk under intervjuene og når jeg senere kodet intervjuene. De brukte ord som "sjokk" og gjentok ordet "krise" flere ganger selv under intervjuene. Kriser er mange ting, men de skal møtes av fagpersoner med trygghet og respekt (Valentine 2006). Alvorlighetsgraden av en krise er også ulik, det avhenger av mange forhold. Varighet, intensitet, omstendigheter rundt selve situasjonen og tidligere erfaringer spiller inn (Dyregrov og Dyregrov 2008).

Når jeg tenker på dette opp i mot møtene en barnevernsarbeider skal ha med disse familiene blir jeg opptatt av hvordan de best skal kunne være forberedt på møter og tenker på hva de har i "tilbudskassen" sin. Tilbudet hos de enkelte barneverntjenestene varierer fra kommune til kommune (St.meld nr. 40 2001-2002). Til felles har alle kommuner tilgang på akutt plasser i institusjon, som kan være det eneste alternativet, dersom det ikke finnes andre adekvate tilbud

for den enkelte familie eller barn. En naturlig tanke er at en vil møte en familie annerledes dersom en har noe å tilby, enn om en ikke har noe å tilby.

Hva er så viktig å tenke på eller foreta seg i møter med disse familier? Igjennom intervjuene ble det klart at alle som ble intervjuet, og som på forhånd ikke hadde noen personlige erfaringer med barnevernet, hadde det jeg vil kalle for typiske stereotypier eller fordommer om hva barnevernet er, og hvordan de opptrer. Noen mente det ville være en slags arroganse, og andre mente det ville være mye usikkerhet også hos de som kom i fra barnevernet. Det var også personlige synspunkter på at det var mange unge kvinner som jobber i barnevernet. Det å bli møtt med fordommer som hjelper er ikke uvanlig, og disse møter kan man forberede seg på. En vanlig måte å møte dette på er for meg å åpne opp for spørsmål omkring meg og min rolle. La familier få lov til å spørre, og fortelle om forventinger de måtte ha til møtene. Dyregrov beskriver også at det er nødvendig med god informasjon om en selv i møter med familier som befinner seg i en krise. Det er nyttig med avklaringer slik at relasjonen får mulighet til å starte på en positiv måte (Dyregrov og Dyregrov 2008).

Flere av de som ble intervjuet var også klare på at de ikke ville være så "tøffe" når de skal møte barnevernet. Sitat som beskriver dette er "*ikke så høy i hatten*" (3 /s.7), "*jeg ville vært rimelig ydmyk*" (2/ s.5) underbygger dette. Som hjelper bør en ha reflektert over dette på forhånd. De fleste som har vært i situasjoner som dette vil nok ha observert usikkerhet også hos dem man skal møte. Denne usikkerheten kan vise seg på mange måter, som "famling", aggressivitet, usammenhengende prat osv. Dette er både mine erfaringer og det jeg finner beskrevet i litteraturen (Dyregrov og Dyregrov 2008). Dette er også med på å vise at familiene viser seg i fra en sårbar side i møtene. Det er mange måter å møte dette på, og det er også en anledning for å skape et godt samarbeidsklima som det både redegjøres for i teori og i forskning om hvordan håndtere kriser (Dyregrov og Dyregrov 2008) og det som for meg er teorier om møter med familier innenfor en familierapeutisk kontekst (Minuchin 2012).

Fra kriseteori jeg har presentert er det nødvendig å komme innom begreper som god ivaretagelse i form av omsorg, forståelse og respekt. Dette er "strategier" som er nødvendige for at hjelpen som tilbys skal være til nytte (Dyregrov og Dyregrov 2008). Sett i fra mitt ståsted er dette ingen spesiell eller uvanlig måte for en terapeut eller barnevernsarbeider å møte mennesker på. Jeg vil her også trekke frem egenskaper hos fagpersonen som stammer i

fra den strukturelle familierterapien. Minuchin sier at en familie i krise er en familie som mister den vanlige strukturen en familie skal ha. Det er hjelperens oppgave å identifisere dette, og bidra til at strukturen kommer ”på plass” igjen. Minuchin er også opptatt av at familiene som kommer til hjelpeapparatet for å få hjelp, er og har vært, sårbare i lengre tid. De fortjener å bli møtt på en måte som bidrar til trygge møter med sin hjelper (Minuchin 2012).

Da familiene ble bedt om å si noe om episoder i livet som kunne være foranledning til slike kriser jeg snakker om, så nevnte flere skilsmisser. Det er sannsynlig at livskrisen en går igjennom i en skilsmisse kan ta familielivet igjennom en sårbar fase (Øfsti 2010). I følge Dyregrov er en også mer mottakelig og sårbar for å havne i kriser dersom forholdene rundt en er ustabile og bråkete. Familiene har flere uttalelser som peker på samme utfordring. Under overskriften om hva som fører til kriser har de sagt mye om rus, om vold og foreldre i ubalanse. Dette er andre klare hendelser som gjør familier en mindre grad av robusthet til å håndtere kriser på egenhånd (Lee, Minuchin Nichols 2010).

I prosjektet mitt har jeg fått materiale som beskriver hva familier ønsker seg dersom de opplever å komme innenfor målgruppen til barneverntjenesten. Jeg finner ikke i materialet mitt at bruk av akutt plasser er noe som i utgangspunktet ønskes av noen. De ønsker seg i stedet et samarbeid med barnevernet, samt hjelp til det de måtte streve med. Bruken av akutt plassering er utbredt, men familiene ønsker seg dette bare unntaksvis. Det finnes situasjoner hvor bruk av akutt plassering er det eneste fornuftige, som når barn utsettes for vold og de ikke har andre omsorgspersoner til å ivareta seg. Plasseringen brukes imidlertid også der hvor barn ikke nødvendigvis er utsatt for dårlig omsorg (St.meld nr. 40 2001-2002). For de som har kommet i situasjoner som jeg har beskrevet for familiene som er intervjuet synes ikke bruk av akutt plassering å være noe godt alternativ. Det vil i beste fall være en pause fra en konfliktfull tilværelse, men i seg selv bidrar dette ikke til å håndtere det som ligger bakenfor. Minuchin er tilhenger av å samle hele familien, uten unntak, og sammen finne ut av hvordan en skal samarbeide for å ha det bra sammen (Minuchin 2012).

Dette støttes også når jeg ser på hva familiene sier om hva som skjer med dem i kriser. De sier de vil oppleve det hele som et tap, at de har tapt personlig når andre må gripe inn i deres personlige problemer. De sier også at de vil reagere med sjokk, og med at diskusjonene dem i

mellom bare vil øke dersom en flytting av barnet er et faktum. De sier også at *”uten handlinger blir alt bare vanskeligere”* (2/s.7) . Jeg forstår med dette at de erkjenner at noe må gjøres, og at det må oppleves som handling, men at dette kan foregå på mange måter.

Fra nyere forskning om hjelp i kriser sies det at hjelpen også skal ha et familieperspektiv (Dyregrov og Dyregrov 2008). Dette er i tråd med politiske føringer gitt i St.melding 40 (2001 - 2002), men kommer i dag lite til syne i den hjelpen som gis når familiene nærmer seg bruk av akutthjemlene i lov om barneverntjenester. Dersom akuttplassering er det eneste tilbudet som skal gis i slike krisepregede livssituasjoner vil jeg påstå at individfokuset overskygger familiefokuset. Den samme forskning sier også at hjelpen skal vedvare over tid, dette gir rimelig god mening, siden opplevelsene til medlemmene i systemet ofte er komplekse og krever mye bearbeidelse. Jeg finner dagens praksis som en lineær praksis, og lite i tråd med de perspektiver jeg som systemisk familieterapeut har integrert.

Camilla Buch Gudde og Dag Øivind Antonsen fra Kompetansesenter for brukererfaring og tjenesteutvikling i Midt Norge viser til i sin undersøkelse at de som har erfaringer fra slike kriser kjenner sine egne utfordringer. Jeg mener dette også understøttes i denne undersøkelsen. Familiene sier mye om hva det er som fører til krise, faktisk er det dette utsagnet som har flest kommentarer knyttet til seg i materialet mitt. I møter med familier i krise er det derfor viktig å kjenne til at de både kan inneha tidligere erfaringer, de kan ha lyttet til andres erfaringer, eller reflektert for seg selv om hva det er som fører dem inn i krisen. Dette mener jeg er viktig å kartlegge på et tidlig stadium.

Sårbarheten varierer naturligvis, og dette kommer også frem i materialet mitt. Noen sier at en er mer sårbar alene, og at en kan være forskjellig emosjonelt knyttet til situasjonen det dreier seg om. I kriseteorien kommer det også frem at økt sårbarhet også begrenser egen evne eller vilje til selv å be om hjelp (Dyregrov og Dyregrov 2008). I denne undersøkelse ble det tydelig at det fantes flere fordommer eller syn på barnevernet på forhånd. Sett i sammenheng med undersøkelsen til Gudde og Antonsen som peker på at flere kan være tilbakeholdne på grunn av tidligere erfaringer, mener jeg dette peker på en forsterket sårbarhetsfaktor i møtet med disse familiene.

Tilbudet som praktiseres, med bruk av akutt plassering, kan gi større grad av sårbarhet og økte utfordringer med tanke på å bearbeide kriser. Dette perspektivet vil jeg nevne i sammenheng med familieperspektivet som er gjeldende i «moderne» krisehåndtering. (Dyregrov og Dyregrov 2008).

6.2 Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper

I teorien om samarbeidsorientert terapi skriver Anderson at terapeuten skal forholde seg til nåtiden. Hvordan er det akkurat nå, og hva er det som opprettholder samhandlingen innad i familien (Anderson, Jensen 2008). Dette ser for meg ut til å samsvare med familiene sitt ønske om å være i samarbeid med en som lytter til det de har å fortelle, uten å legge andres eller egen mening i dette. I det andre intervjuet sier moren som ble intervjuet at; *”Jeg er redd for å bli anklaget”*(2/ s6), og videre; *”åpenhet gir åpenhet”*(2/ s.7). Jeg tenker at dette er i tråd med hvordan en samarbeidsorientert terapeut innstiller seg. En skal være sammen på en måte som åpner og ikke lukker igjen (Anderson 2003). For meg, som har definert Minuchin innenfor retningene av samarbeidsorienterte terapeuter, sorterer jeg flere av kodene i intervjuene inn under denne kategorien som kanskje andre ville ha plassert under andre kategorier. Jeg har i meg at det å være samarbeidsorientert ikke behøver å bety at en alltid skal være passiv og tilbakelemt, men også ta kontrollen når det er behov for det. Minuchin har for meg vært selve symbolet på at tydelighet og kontroll noen ganger er det som skal til for å åpne opp for refleksjon (Minuchin 2012).

Jeg har med meg Minuchin sine meninger om at når noen står fast, eller ikke ser det som er opplagt for andre, skal en si i fra om det og ta styring. En kan gjerne være dirigent en stund for så å ”gli” tilbake i orkesteret og holde takten der. Dette er en tanke jeg har fått om dette under inspirasjon fra Minuchin. Jeg ser for meg at i en kontekst med barnevernsarbeidere og familier er det hårfine balanser mellom å skulle være samarbeidsorientert og å skulle være en som dirigerer det hele. En har hele tiden en underliggende føring om barnets beste. Dette mener jeg ikke trenger å komme på bekostning av å være på lag og å være samarbeidsorientert. For meg har Minuchin skapt et bilde av at en motarbeider familien, dersom en ikke er tydelig og hjelper de når kaoset og krisen er som størst (Minuchin 2012). Måten man går frem på skal naturligvis være mild og i takt med dem en sitter sammen med. Jeg vil si at denne refleksjonen rundt samarbeidsorientert terapi og min tilknytning til

Minuchin viser at jeg her har sortert annerledes enn det mange andre ville ha gjort under GT kodingen av materialet.

I det første intervjuet gikk mor ganske langt og sa: "*De måtte liksom vært våre venner i en periode til det var over.*" (1/s7). Jeg synes dette er ganske godt beskriver hvordan en relasjon kan være mellom barnevernet og en familie. For meg er en venn en som lytter og hjelper, men også en som tørr å si i fra når noe er helt galt. Jeg er overbevist om at hun brukte ordet venner som en metafor, men jeg syntes metaforen er treffende og at det er noe å ha med seg når en skal tenke på hvordan en skal møte familier i krise. Jeg tenker at dette utsagnet treffer og favner mye av innholdet i intervjuene og denne kategorien.

Terapeuten kan ha en rolle som en aktiv leder, nesten som en dirigent som nøye følger de toner som spilles i orkesteret. Terapeuten kan sies å følge en rolle som en fjern slektning av familien (Minuchin 2012). Alt dette mener jeg er i samsvar med det familiene sier om å være en venn og å ha gode relasjoner til de en møter.

Innenfor dagens barnevern er det flere manualbaserte tilbud som har etablert seg. Jeg vil se dette opp i mot teorier om samarbeidsorienterte relasjoner, og vil trekke frem Michael White og David Epston (Epston og White 1990) i denne forbindelse. De fremhever betydningen av relasjon, unike erfaringer, lokal kunnskap og bevisstgjøring omkring maktforhold i terapi. Sett opp i mot manualbasert terapi kan dette ses på som en motsats, der de tar utgangspunkt i at det finnes lovmessigheter når det gjelder menneskers psykologi og at det er mulig å utarbeide generelle fremgangsmåter for å bistå den enkelte familie. Min personlige kontakt med manualbaserte former for hjelp til familier i barnevernet har vært mange. Jeg har møtt flere terapeuter som jobber innenfor disse tradisjoner, og personlig er jeg ikke overbevist om at det trenger å være noen motsats i seg selv mellom å være samarbeidsorientert og det å være en manualbasert terapeut. Valg mulighetene og tilbudene har betydning for møtene mellom hjelper og den som skal få hjelpen (Valentine 2006). Et manualbasert tilbud vil begrense tilbudet mer enn det vil utvide, dersom dette går på bekostning av tilbud som skal tilpasse seg de som skal motta hjelpen.

Som en forlengelse av dette vil jeg stille spørsmål til om brukerperspektivet er ivaretatt på en god nok måte. Jeg mener det er godt at det innenfor barnevernet i dag finnes tilbud som er

tydelige og spissformulerte med tanke på hva det vil si å skulle ta i mot hjelp, men jeg synes å se at dette tilbudet kan bli for snevert i et barnevern som stadig får flere klienter (Statistisk sentralbyrå 2012). Vil alle disse nye "kundene" eller klientene oppleve at det er et samarbeid og en dialog slik de ønsker, eller vil samarbeidet bli styrt strengt innenfor utvalget av hjelp som i dag finnes i barnevernet?

I tråd med funnene til Camilla Buch Gudde og Dag Øivind Antonsen så ønsker også de familier jeg har intervjuet et tett samarbeid med sine hjelpere. Jeg knytter noen av hovedfunnene i deres undersøkelse til det samme tema som kommer frem i denne kategorien i min undersøkelse. Jeg sikter til funnene om at de ønsker hjelpere som de kjenner, og de ønsker hjelpere som er åpne for dialog og refleksjon (Antonsen og Gudde 2013). Jeg mener dette kan tre inn i beskrivelsen av en samarbeidsorientert hjelper (Anderson, Jensen 2008).

I en samarbeidsorientert relasjon mellom hjelper og familie er det naturlig med en kontinuerlig pågående kontakt mellom hjelper og familie. En far uttrykte at (1 /s8.) *"..de må ikke bli borte når de først er der.."*. Andre snakket om viktigheten av å få kontakt på telefon og at de er tilgjengelige. For meg hører dette sammen med å være i en samarbeidsrelasjon til de en skal hjelpe. En må kunne åpne for at de får kontakt når det er noe, og at de må kunne vite at en ikke blir borte etter et møte.

Hva betyr det at familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper for barnevernet slik det er i dag? Jeg finner ikke noe universelt svar på dette, bortsett fra at det betyr at folk flest vil samarbeide, dersom de har noen som også vil samarbeide tilbake. For familiene som ble intervjuet ble det presentert en konstruksjon om at barnevernet kalte inn til møte for å undersøke saken nærmere. Hele denne konstruksjonen kan muligens utfordre prinsipper om samarbeidsorienterte møter, men disse møtene må starte på en måte og det er det som følger som blir sentralt. Ord som "undersøke", "sjekke ut" og "finne ut av" har jeg ofte hørt i min kontakt med barnevernet. Disse ordene står i kontrast til "samarbeid" og "relasjon". Disse ordene, og den konstruksjonen jeg presenterte utfordrer i stor grad de som skal yte hjelp til å havne i en samarbeidsorientert relasjon. Jeg har respekt for at det finnes mange innganger til slike møter. Dette kan tenkes på som at "vi" (barnevernet), kaller inn, og så skal vi finne ut, for så muligens gi et av tilbudene vi har. Svaret og løsningen kan enten ligge blant tilbudene, eller ikke. Dette er en lineær måte å tenke på. En samarbeidsorientert

relasjon vil være annerledes. En vil sammen møtes for å få en felles forståelse, og sammen utforske hva som skal til. Barnevernet må også da ha rom for å tilpasse det de skal yte av tjenester til de ønsker den enkelte måtte ha. Av de familier jeg har vært i kontakt med har de ikke kommet frem til noen eksklusive eller utenkelige løsninger på krisene. Mye handler om tid sammen, og rom for hverandre, men mange kan kanskje si at det er eksklusivt nok.

Jeg finner det utfordrende å tenke på utsagnet til denne kategorien sett opp i mot utdanningsplanen til en barnevernspedagog i dag. Da jeg til denne oppgaven studerte fagplanen til Høgskolen i Oslo og Akershus fant jeg ingenting om som verken samhandling med familier, eller systemteori. Jeg fant noe om samhandling med andre etater, og en god del som rettet seg direkte til samtaler med barn og unge. Det synes for meg som om samhandlingsorienterte relasjoner med foreldre ikke er satt frem som noe viktig tema, eller noe en trenger å kunne så mye om. For meg virker dette som et paradoks, da all min erfaring knyttet til møter med familier i kriser også omhandler barna i et system hvor foreldrene er en vesentlig deltaker. Kanskje er det er en stund til Barnevernspedagogutdanningen blir en systemisk utdanning? Muligens trengs det et paradigmeskifte før dette kan skje? Kanskje må de tenke annerledes på møter mellom mennesker og relasjoner? Funnene i dette prosjektet tyder på at de systemiske tankene hadde fortjent sin plass, men samtidig viser det som eksisterer av litteratur om feltet at tankene ikke har fått fotfeste ennå.

De familier som ble intervjuet var også opptatt av å fortelle om de ”bilder” eller inntrykket de hadde av barnevernet. En av mødrene som ble intervjuet hadde sett tv-programmet ”barnets beste” som nylig hadde gått på NRK tv. Dette refererte hun mye til, og hadde en kritisk holdning til det hun hadde sett. Felles for alle som ble intervjuet var at de hadde enkelte fordommer mot barnevernet. De var også åpne på at de egentlig ikke viste så mye om barnevernet, men trodde på mange måter at det var negative ting forbundet med kontakt med barnevernet. Dette er poenger det er viktig å se opp i mot ønsket om en samarbeidsorientert relasjon, tenker jeg. Det er ikke nødvendigvis slik at selv om en har fordommer eller er usikker på kvaliteten, så ønsker man ikke noe med instansen å gjøre. Tvert i mot fremstod det i materialet mitt, at til tross for en del usikkerhet, var ønske om samarbeid unisont. Det virket for meg allikevel som om de ville møte med en samarbeidende holdning, og håpet på å få det samme tilbake.

6.3 En åpen, utfordrende innstilling er ønskelig

Familiene ønsket selv å ha en offensiv innstilling til å skulle håndtere krisen. Derfor synes det naturlig at hjelperen også inntar en innstilling som kan passe til dette. Denne innstillingen er i tråd med både hvordan Minuchin (Minuchin 2012) sier en skal møte disse familiene, og det kriseteorien sier om temaet (Helsedirektoratet 2011). De «case» beskrivelsene jeg presenterte var konstruert slik at kontakten med barnevernet ble opprettet uten at familiene selv skulle ta kontakt. Under kodingen av intervjuene oppdaget jeg at de flere steder var opptatt av det de selv ville ha gjort mye før de selv hadde kontaktet barnevernet. De kunne ikke se for seg at en kontakt ville komme i stand uten at de selv har strevd og kjempet en stund. De nevner blant annet at de helst vil ha vært i et samarbeid med skolen.

Blant funnene i materialet fremstod det som tydelig under denne kategorien at familiene ønsket at barnevernet skulle være opptatt av det de har tenkt og gjort før de ”kaster seg på” nye løsninger. Dette er, så vidt meg bekjent, i tråd med hvordan barnevernet jobber i dag. I fagplanen til barnevernspedagoger (Høgskolen i Oslo og Akershus 2012) er det også beskrevet litteratur som henviser til samarbeid med andre instanser slik at jeg tenker dette er et innarbeidet system i dag.

Familiene gir også flere eksempler på ting de ville ha gjort selv. Mange ville for eksempel ha involvert egen familie og forsøkt å få støtte og bistand der fra. Sett i fra et brukerperspektiv vil det være naturlig for barnevernet å forhøre seg om hvilke prosesser vedkommende har hatt med tanke på involvering av andre tidligere. Det vil også være naturlig å reflektere sammen med den det gjelder om bruk av nettverk parallelt med kontakten med barnevernet. I tråd med litteratur på nyere kriseteori har familiearbeidet fundamentert seg som en sentral del av dette arbeidet. Selv om litteraturen jeg henviser til ikke befinner seg innenfor en barnevernkontekst, mener jeg den er relevant. Denne teorien stemmer også overens med det Minuchin (Minuchin 2012) og Anderson (Anderson og Jensen 2008) sier om samme tema.

Under intervjuene ble det noen ganger tilløp til diskusjon når temaer om hva familien kan gjøre selv ble tatt opp. Familiene fikk belyst for hverandre og meg at det ikke alltid er slikt at den løsningen en tenker på først er den beste. Blant annet ble dette tematisert når en far

foreslo å skjerme en ungdom ved å reise bort. Mor ble da oppgitt og mente at det var en ”kort tenkt” og lite gjennomførbar løsning. De dro også disse paralleller til det å skulle bruke akuttplassing som en måte å håndtere visse typer kriser på. Forandringer skjer ikke ved å utsette eller bare ”ta bort problemet” for en stund. Andre tiltak må til, og en må være i et samarbeid. Jeg finner de samme tankene når jeg vender meg til teoriene. Minuchin sier for eksempel:

A person's ability to move from one circumstance to another depends on the support he receives; he will not move toward the unknown in a situation of danger. Therefore, it is vital to provide systems of support within the family to facilitate the movement from one position to another (Minuchin 2012 s.92).

Dette støtter familiens tanke om at forandringer kan foregå innenfor familien, og at det er mulig å forandre på posisjoner innenfor familien uten at noen behøver å måtte flytte bort i fra den. Egentlig strider det i mot vår forstand å skulle flytte oss i mot noe ukjent, når det er i det kjente vi burde få den støtten vi trenger.

En av tingene foreldrene nevnte var å få vite mer om rus og om hva som rører seg i ungdomsmiljøer. En far nevnte at litt opplæring, eller opplysning, om rusmidler kunne passe. Han kunne også tenkt seg konkrete tips med tanke på miljøer og kulturer i nærområdet som kunne bidra til å gjøre riktige vurderinger når en skulle bestemme seg for hvordan en skulle møte utfordringene. Gjennom linjene forstår man at her er det ting han ikke vet noe om, men som han forventer barnevernet har mulighet til å opplyse om. Jeg ser at dette er fornuftige tanker når jeg ser på teorier om krisehåndtering. Det å dele informasjon og opplyse om alt man vet om temaet, kan bidra både til en god start på relasjonen, og på bearbeiding og nyorientering (Dyregrov og Dyregrov 2008).

7.0 Avslutning

I dette kapittelet vil jeg oppsummere de funn dette prosjektet har brakt frem. Jeg vil også reflektere over prosjektet og forsøkte å både se hva som kunne vært gjort annerledes og hva funnene eventuelt kan benyttes til i videre forskning eller i en debatt.

7.1 Selvrefleksjon

Alt jeg har presentert i fra dette prosjektet er tatt ut av en sammenheng, og er influert av min forforståelse. Alle valg jeg har gjort underveis, har vært mine og er fundamentert i meg og min undring og nysgjerrighet. Min forforståelse og min utvikling underveis i prosjektet har ikke vært gjenstand for belysning, annet en de deler jeg har klart å formulere og gjøre synlige igjennom språket i oppgaven. Jeg har forsøkt å forklare og grunngi mine valg underveis, men kan ikke se bort i fra at jeg kan ha oversett interessante forbindelser og koblinger i materialet. Jeg finner det sannsynlig at andre ville gjort andre valg underveis i prosessen, og at det kunne gitt andre resultater.

Da jeg startet prosjektet var jeg godt fundamentert innenfor den kontekst jeg skulle fordype meg i. Dette har forandret seg mot slutten av prosjektet. Under oppstarten, med intervjuer og koding av intervjuer var jeg ”lykkelig uvitende” om de endringer som ville finne sted i mitt profesjonelle virke. På den tiden var jeg opptatt av ikke å la prosjektet bli influert av min egen plassering i fagfeltet. Jeg kan ikke se bort i fra at det da preget intervjuene, men da jeg lyttet igjennom lydbånd fra intervjuene oppfattet jeg ikke at jeg ledet intervjuene utenfor intervjuguiden, eller påvirket i særlig grad. Jeg var opptatt av å bidra til refleksjon, og mener selv at dette stadiet av prosjektet var av god kvalitet. Det samme opplevde jeg under kodingen av intervjuene. Den detaljerte og fokuserte kodingen tok meg inn i en ”tilstand” hvor jeg var særdeles fokusert på ord og tekst, og lite fokusert på sammenheng og kontekst. Jeg oppfattet dette som en kvalitet i forskningen min. I tidsrommet etter at kodingen var over fikk jeg beskjed om store endringer i min arbeidssituasjon, og jeg bestemte meg for å si opp stillingen min og finne meg noe annet å gjøre. Jeg kan ikke se bort i fra at jeg i denne fasen var influert av tanker som at tilbudet innenfor den kontekst jeg forsker på blir redusert. Jeg er åpen for at dette kan ha influert krysskodingen av materialet. Jeg vil legge til at jeg er av resultatene av forskningen at arbeidet jeg hadde da jeg startet prosjektet hadde en innretning som passet til kategoriene mine.

7.2 Oppsummering av funn

Jeg mener forskningen min kan oppsummere med at samtlige kategorier som har utviklet seg igjennom materialet i undersøkelsen gir en utvidet forståelse av forskningsspørsmålet:

Hvilken hjelp ønsker familier i kriser?

Kategoriene jeg har dannet etter bearbeiding av data viser følgende:

Kategori 1: Kriser gir familier økt sårbarhet.

Kategori 2: Familier i krise ønsker en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper.

Kategori 3: En åpen, utfordrende innstilling er ønskelig.

Jeg vurderer at det ikke har kommet overaskende svar fra undersøkelsen, og det er heller ikke gjort funn som peker på retninger eller tanker som ingen har sett tidligere. For så vidt hadde jeg ingen tanker om at det skulle gjøre det når undersøkelsen startet, men jeg var åpen for funn som kunne skille seg i fra det jeg hadde tenkt tidligere, og som kunne skapt ny forståelse for meg og til andre. For meg har undersøkelsen mer skapt en bekreftelse på at mange av tingene jeg er kjent med og som jeg har jobbet meg igjennom flere år også kan fundamenteres igjennom en undersøkelse som denne. Jeg ser at undersøkelsen har en vinkling som disse former for tilbud sjelden har. Dette har jeg underbygd i det materialet jeg har funnet underveis i prosjektet.

Jeg oppfatter at jeg har fått god dekning for å kunne svare også på underspørsmålene i prosjektet mitt. Igjennom de tre kategorier materialet har bragt frem synes jeg disse tre blir belyst. De tre kategoriene belyser spørsmålene på ulike måter. Underspørsmålene i prosjektet mitt var:

Hva er viktig i møter mellom hjelper og familie?

Hvordan skal hjelperen kunne gi familien den hjelp de ønsker seg?

Er det samsvar mellom ønskene til familien og det som tilbys av hjelp?

Undersøkelsen har belyst det som er viktig i møter mellom hjelper og familie, og den har sagt noe om hvordan en skal innstille seg for å gi den hjelp som familien ønsker seg. Det sentrale som undersøkelsen har vist er at familiene ønsker seg en samarbeidsorientert relasjon til sin hjelper. Jeg har igjennom oppgaven lagt stor vekt på dette begrepet og gitt det teoretiske referanse som knytter det både til begrepet om brukermedvirkning og strukturell familieterapi. Mye handler om hvordan en posisjonerer seg overfor den en skal møte, og hvor villig en er til å være der hvor familien er og følge de igjennom dette.

Når det gjelder underspørsmålet knyttet til samsvaret mellom ønskene til familiene og det tilbudet som finnes, finner jeg at det i dag eksisterer forskjeller. Jeg tok her utgangspunkt i det tilbudet som finnes i dag, og det som undervises om på barnevernpedagog studiet. Tilbudet kan for meg synes som å være lineært utformet, på grensen til det mekaniske, mens familiene ønsker seg en mer sirkulær og tilpasningsdyktig tilnærning. I prosjektet mitt har jeg vært tydelig på min forankring i dette landskapet og det legges ikke skjul på at dette kan ha influert min tolkning av materialet.

Det jeg finner ingen tilbud som oppfyller alle krav familiene har, men som jeg har nevnt er feltet nå inne i en tid hvor tilbud endrer seg, og at ingen helt vet hvordan dette kommer til å se ut. Jeg ser at det åpner seg en mulighet for at tilbud kan tilpasse seg de som skal motta de. En inngang til dagens diskusjon kunne vært med å stille de spørsmål jeg har gjort i denne undersøkelsen.

7.3 Hvilket bidrag kan dette prosjektet gi til fremtidig forskning?

For meg har prosjektet vekket refleksjoner omkring hvorfor vi har det tilbudet vi har i dag. Tanken om hvordan de som beslutter skal gå frem før de bestemmer hva som skal tilbys er utfordret igjennom dette prosjektet for meg personlig. For meg synes det som en mulighet å stille disse spørsmålene ut til de som skal motta tilbudene, og la det være styrende eller i det minste veiledende for hvilket tilbud barnevernet skal tilby til sine "kunder".

Jeg synes det kunne vært interessant å gjøre tilsvarende studie for å sjekket ut de samme spørsmålene med de som arbeider innenfor barnevernet. Samme studie kunne også vært foretatt innenfor offentlig forlatning for å sammenligne om tankene om dette tilbudet er forskjellig avhengig av hvor en befinner seg innen for denne konteksten.

Etter prosjektet opplever jeg å ha fått utvidet mine perspektiver knyttet til brukermedvirkning og medbestemmelse innenfor barnevernet. Jeg tenker også at en undersøkelse som denne, vil kunne bidra til å utvide måten å tenke på knyttet til hvordan en forstår feltet en befinner seg i.

Litteraturliste

Alvesson, Mats og Kaj Sköldberg (2007): *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Stockholm: Studentlitteratur AB.

Anderson, Harlene og Jensen Per (2008). *Inspirasjon*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Antonsen, Dag Øyvind, Eriksen Lasse, Gudde Camilla Buch, Olsø Turid Møller, Rø Marit og Vatne Solfrid (2013). *Experiences and preferences of fusers with major mental disorders regarding helpful care in situations of mental crisis*. Scandinavian Journal of Public Health 2013 41: 185.

Brinkman, Sven og Kvale Steinar (2009): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk

Bunkhodt, Vigdis (2000): *Utviklingspsykologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Carter, Betty, Garcia-Preto Nydia og McGoldrick Monica (2012): *The Expanded Family Life Cycle. Individual, Family, and Social Perspectives*. Boston: Allyn & Bacon

Corbin, Juliet M. og Strauss Anselm C. (1998). *Basics of Qualitative Research Techniques and procedures for developing Grounded Theory*. London: Sage Publications Inc.

Glaser, Barney og Strauss Anselm (1965): *The Discovery of Grounded Theory*. Chicago: Aldine.

Grønmo, Sigmund (2007): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Hallberg L. R. (2002) *Qualitative methods in public health research theoretical foundations and practical examples*. Lund: Studentlitteratur.

Hauge, Lars Steinar og Bjørn Holgernes (2005): *En innføring i vitenskapsfilosofi og logikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Høgskolen I Oslo og Akershus (2013). *Fagplan Barnevern BA 2011 – 2012*. Url: http://www.hioa.no/Mediabiblioteket/node_52/node_869/SAM/node_1008/Fagplan-BA-barnevern-2011-2012 (Lest 10.januar 2013)

Hårtveit, Håkon og Jensen Per (2004): *Familien – pluss én*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jensen, Anne Grete og Tronvoll Inger Mari (2012): *Brukermedvirkning: likeverd og anerkjennelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Koht, Harald (2004): *Brukermedvirkning og modernisering i barnevernet*. Høgskolen i Oslo. URL:http://www.academia.edu/2211557/Brukermedvirkning_og_modernisering_i_barnevernet Lest 10.oktober 2012.

Lee, Wai – Yung, Minuchin Salvador og Nichols Michael P. (2010). *Vurdering af familier og par. Fra symptom til system en firetrinnsmodel i to sessioner*. Danmark: Dansk psykologisk forlag.

Larsen, Ann Kristing (2007): *En enklere metode; veiledning i samfunnsvitenskaplig-forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lundby, Geir (2009). *Terapi som samarbeid om narrativ praksis*. Oslo: Pax forlag.

Malinen, Tapio, Scot Cooper og Thomas Frank (2010): *Maters of Narrative and Collaborative Therapies. The Voices of Andersen, Anderson & White*. London: Taylor & Francis Inc.

Minuchin, Salvador (2012): *Families and Family Therapy* Abingdon UK: Routledge Taylor & Francis.

Ogden, Terje (2009): *Sosialkompetanse og problematferd i skolen*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Olsson, Henny og Sørensen Stefan (2003): *Forskningsprosessen: Kvalitative og kvantitative perspektiver*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Oppedal, Mons (2008): *Akutthjemlene i barnevernloven*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Popper, Karl (2007): *Kritisk tenkning: Utvalgte essay*. Oslo: Pax Forlag.

Poulsgaard, Kirsten (2012) *Forskning i pædagogisk praksis*. København: Akademisk forlag.

Proposisjon 106 L. 2012 - 2013: *Endringer i barnevernloven*. Oslo. Bld. Regjeringen.

Schjelderup, Liv E. (2007). *Veivisere for et fremtidig barnevern; Familieråd og barn i moderne barnevern*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Seim, Sissel og Slettebø Tor (2007). *Brukermedvirkning i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Sogn, Hanne og Øverlien Carolina (2007): *Kunnskap gir mot til så se og trygghet til å handle*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisert stress.

Stortingsmelding nr 40 2001-2002: *Om barne- og ungdomsvernet*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.

Statistisk sentralbyrå (2012). *Barnevern 2011*. Url: <http://www.ssb.no/barneverng/>
Lest: 3.desember 2012.

Thagaard, Tove (2011): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.

Øfsti, Anne Kyong Sook (2010). *Parterapi. Kjærlighet, intimitet og samliv i en brytningstid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Samtykkeerklæring

I forbindelse med prosjekt knyttet til Masteroppgave ved Diakonhjemmet høgskole avdeling for familierapi ønsker jeg å intervju deg / dere.

Temaet for Masteroppgaven min er:

- *Hvilken hjelp ønsker familier i kriser og er det samsvar mellom familiers ønsker og det hjelperne tror de trenger?*

Utvalget til undersøkelsen min skal bestå av familier som ikke har vært i kontakt med barneverntjenesten for å selv få bistand. Intervjuet vil bestå av tenkte situasjoner for å undersøke hvilke tiltak de kunne tenkt seg fra det offentlige dersom de kom i en situasjon hvor hjelp var påkrevd.

Deltakelse i denne undersøkelsen vil ikke ha noen betydning ved eventuell senere kontakt med barneverntjenesten.

Det er frivillig å delta og at man kan trekke seg så lenge studien pågår uten at man må oppgi grunn

Ved spørsmål eller kommentarer kan jeg kontaktes:

Jørgen Fredheim

Mob: 46 61 64 78

E-post: jorgen.fredheim@bufetat.no

Under prosjektperioden har jeg en veileder. Han kan også kontaktes av dere dersom dere har spørsmål knyttet til prosjektet eller intervjuet. Hans kontaktopplysninger er: Svein Mork.

Mob: 466 16 091 Epost: svein.mork@bufetat.no

Under intervjuet vil jeg benytte lydbåndopptaker. Denne vil bli oppbevart av meg frem til prosjektslutt i juni 2013. Jeg vil ikke knytte deres personalia til verken oppgaven eller til lydbåndet.

Jeg bekrefter å ha mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien. (dato, signatur)

.....

.....

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Svein Mork
Bufetat
Postboks 7024
0130 OSLO

Vår dato: 15.01.2013

Vår ref:32517 / 3 / IB

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 21.12.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

32517	<i>Hvilken hjelp ønsker familier i kriser og er det samsvar mellom familiers ønsker og det hjelperne tror de trenger?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Diakonhjemmet Høgskole AS, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Svein Mork</i>
Student	<i>Jørgen Fredheim</i>

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Inga Brautaset

Kontaktperson: Inga Brautaset tlf: 55 58 26 35

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Jørgen Fredheim, Fredheim Gård, 1739 BORGENHAUGEN

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 32517

Personvernombudet kan ikke se at det i prosjektet behandles personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller at det opprettes manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger. Prosjektet vil dermed ikke omfattes av meldeplikten etter personopplysningsloven.

Data innhentes ved intervju og registreres i form av lydopptak som ikke lagres på pc. Personvernombudet legger til grunn at man ved transkripsjon av intervjuer eller annen overføring av data til en datamaskin, ikke registrerer opplysninger som gjør det mulig å identifisere enkeltpersoner, verken direkte eller indirekte. Alle opplysninger som behandles elektronisk i forbindelse med prosjektet må være anonyme. Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte gjennom navn eller personnummer, indirekte gjennom bakgrunnsvariabler eller gjennom navneliste/koblingsnøkkel eller krypteringsformel og kode.

Det legges til grunn at navn kun registreres i samtykkeerklæringen og ikke knyttes til intervjumaterialet på noen måte. Eventuelt kan man vurdere å kun innhente muntlig samtykke (det er like gyldig som et skriftlig samtykke), slik at navn ikke registreres noe sted.

Personvernombudet vil anbefale enkelte presiseringer i informasjonsskrivet:

- Det bør presiseres at utvalget består av familier som ikke har vært i kontakt med barneverntjenesten for å få bistand selv, og
- at intervjuet vil omhandle tenkte situasjoner for å undersøke hvilke tiltak de kunne tenkt seg fra det offentlige dersom de kom i en situasjon hvor hjelp var påkrevd.
- Det bør også understrekes at deltagelse i studien ikke vil ha noen betydning ved eventuell senere kontakt med barnevernstjenesten.
- Navn og kontaktopplysninger til veileder og Diakonhjemmet Høgskole AS bør fremgå.

Intervjuguide

Presentasjon av prosjektet, utdanningen og meg - ca 5 min

Intro til intervjuet - ca 3 min

Spørsmål 1: Fortell om en livssituasjon eller en hendelse i livet, hvor bruk av barneverntjenesten kunne vært aktuell å benytte seg av.

Spørsmål 2: Kjenner dere noen som har fått hjelp eller vært i kontakt med barnvernet?

Case 1: (for foreldre med ungdom)

Dere har en gutt/jente på 15 år som det den siste har vært utfordrende å komme i kontakt med og få til å snakke med. Han/hun velger seg stadig bort i fra familiens aktiviteter. På skolen har dere fått en anelse om at det er mer fravær enn det dere har visst om på forhånd. Han/hun har mistet kontakten med de fleste av barndomsvennene, og dere har sett at han/hun har vært mer sammen med andre ungdommer som er eldre og som dere får en følelse av at er noe tvilsomme. Dere har på forskjellige måter forsøkt å snakke med han/henne, men får ikke den kontakten dere ønsker for å forstå hva det er som skjer. En dag kommer han/hun ikke hjem før kl 04.00 på natten. Den påfølgende dagen får dere telefon i fra skolen om at han/hun har vært mye borte i det siste, og i går opplevde læreren at han/hun hadde var "sløvet" da han/hun møtte til siste time. Læreren har i ettertid tenkt at han/hun hadde ruset seg på noe. Lærer har kontaktet barnevernet. Senere samme dag ringer barnverntjenesten og vil ha dere inn til et møte.

Case 2: (For foreldre med barn i huset)

Dere har en gutt/jente på 8 år. Han/hun går i andre klasse på skolen. Dere har lenge strevd med å ha kontrollen over han/hun hjemme. Han/hun har vanskeligheter med å forholde seg til de reglene dere forøker å ha med han, og han/ hun reagerer oftere enn tidligere med å bli sint når dere forsøker å stanse han/henne i å gjøre ting som er galt. Han/hun kan rope og kaste ting på dere, og det hele kan virke ganske voldsomt til tider. Det har også blitt vanskelig å få han/henne til å leke med andre barn på fritiden. Han /hun vil heller være hjemme og lage bråk i huset enn å gå ut til de andre barna. På skolen har dere fått antydninger om at de opplever noe av det samme på foreldresamtalene dere har vært på. I dag har dere fått telefon i fra skolens rektor om at han / hun har kastet en stor stein på læreren så læreren har skadet seg. Skolen har allerede varslet barnevernet om at situasjonen er uholdbar og barnevernet ringer dere også for å avtale et møte om saken.

3) Hvordan ville dere opplevd dette? - Kanskje hvilken følelse ville dere hatt?

4) Hva kunne barnevernet gjort for å møtt dere på en god måte?

5) Hva er viktig i dette møtet?

6) Hva kunne de ha tilbud av hjelp? Hva ville vært nyttig?

7) Hva kunne dere gjort for å gjøre dette til et godt møte for dere?

8) Hva kunne dere gjort selv i en slik situasjon som jeg har beskrevet?

<p>Kommer sammen med andre ung på inst</p> <p>Fosterhjem bedre</p> <p>Ikke enig- kan de så kan vi.</p> <p>Måtte fått hjelp som kom tett på oss</p>	<p>M: Det er jo også litt avhengige av hvordan vi har det også kanskje. Er mann helt utkjørt så skjønner jeg det jo, men jeg tror ikke det er noen løsning åsså. Komme sammen med en annen gjeng ungdommer som holder på med rus og andre ting er ikke noen drømme situasjon.</p> <p>F: Nei det måtte jo heller vært fosterhjem eller noe sånn.</p> <p>M: Det er jeg ikke enig i. Kan en et forsterhjem få det til så kan vi få det til også. Det er jo ikke sånn at vi ikke er i stand til å ta vare på unger selv om X hadde ramla utpå lissom. Jeg tror vi måtte hatt hjelp ja. Og de måtte nok ha kommet ganske tett på oss.</p> <p>Stille 10 sek.</p> <p>F: Det er jo billigere for barnevernet å hjelpe oss hjemme enn å flytte han ut da.</p> <p>J: Jo det har du jo rett i. Det er for så vidt ikke det viktigste å ta hensyn til når jeg spør dere nå. Det jeg jakter etter er hva dere ville hatt av hjelp lissom</p>	<p>Smitteeffekter på institusjon</p> <p>Fosterhjem bedre enn inst</p> <p>Kan et fosterhjem så kan vi.</p> <p>Hjelpen må komme tett innpå oss</p> <p>Billigere med hjelp hjemme enn å flytte</p>
<p>Tett kontakt med oss.</p> <p>Hjelpe oss med å få kontroll.</p> <p>De må blande seg inn på skole også .</p> <p>Kontakte andre</p> <p>Andre med andre meninger enn oss</p>	<p>M: ja jeg ville nok at de skulle hatt kontakt med oss ganske så tett på en stund for å hjelpe oss med å få kontrollen over X. Det måtte vært viktig at barnevernet også kanskje blandet seg litt inn på skolen siden han sliter der også. Jeg tror det ville vært en god ide. Kunne de gjort det da.</p> <p>J: Jo dersom dere syntes det var greit så kunne de ha gjort det.</p> <p>F: Jeg hadde ikke hatt noe i mot det i hvert fall. Verken at de kontaktet skolen eller andre.</p> <p>J: Hvordan ville det vært at de tok kontakt med andre i familien deres.</p> <p>M: jo altså greit det også. Det kunne jo sikkert ha vært andre som hadde andre meninger enn oss og som kunne kommet med innspill eller hjulpet til .</p> <p>J: Hvor mye skal til for at en skal snakke om flytting til institusjon da?</p>	<p>Tett kontakt med oss for at vi skal få tilbake kontrollen.</p> <p>Samarbeide med skole og andre om nødvendig</p> <p>Andre kan ha andre meninger enn oss, meninger må deles</p>
<p>Hvis vi ikke klarer så institusjon</p> <p>Institusjon hvis mye bekreftet rus</p>	<p>F: Det må jo være hvis vi ikke får noe greie på det vi holder på med. Hvis vi prøver og prøver og ingenting skjer lissom.</p> <p>M: ja, og hvis rusmistankene blir bekreftet lissom, og det bare blir verre og verre. Jeg tror vi skulle klart en stund, men det går jo til et punkt. Så er det stopp lissom.</p>	<p>Må prøve selv før inst</p> <p>Institusjon v mye rus</p>